

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Första kammaren.

Nr 48.

Onsdagen den 21 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes till en början av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 15 och den 16 innevarande månad.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av sammansatta banko- och jordbruksutskottet i dess memorial nr 4 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad sammansatta banko- och jordbruksutskottet i sitt memorial nr 3 hemställt eller att riksdagen må anvisa såsom ersättning åt utskottets sekreterare, förste kanslisekreteraren i finansdepartementet E. A. Westling, ett belopp av 300 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, avslagit utskottets hemställan.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 100;

Nej — 18.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 702, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 45 ja och 141 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 145 ja och 159 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till tryckningskostnader;

nr 344, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till tryckningskostnader; samt

nr 345, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 266, gjorda framställning angående anslaget till tryckningskostnader.

Anmälades och godkändes sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 367, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående mjölkavgift, m. m.

Ang. viss
utfästelse
gentemot
Stockholms
Enskilda
Bank.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank.

I en till riksdagen avlåten, den 15 maj 1933 dagtecknad proposition, nr 256, hade Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av grunderna för en i statsrådsprotokollet angiven, mellan svenska staten, Stockholms Enskilda Bank och Sovjetunionen träffad uppgörelse, bemyndiga Kungl. Maj:t att å svenska statens vägnar gentemot Stockholms Enskilda Bank ikläda sig vissa i nämnda statsrådsprotokoll omförmälda förpliktelser.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet anfört:

»Utskottet har i ärendet inhämtat erforderliga upplysningar från utrikesdepartementet.

Då den föreslagna uppgörelsen måste ingiva utskottet allvarliga betänkligheter, har utskottet icke kunnat tillstyrka densamma. Enligt utskottets mening bör ett avgörande beträffande äganderätten till guldpartiet sökas på rättslig väg, något som hittills icke synes hava skett.

Utskottet hemställer alltså, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.»

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Petrén*, *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward* och *Isacsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet har i ärendet inhämtat erforderliga upplysningar från utrikesdepartementet.

Under betonande av att utskottet förutsätter, att åt riksbanken lämnas i uppdrag att övertaga det deponerade guldpartiet, vill utskottet meddela, att, såvitt utskottet kan finna, den föreslagna uppgörelsen bör kunna från svenska statens sida godtagas.

Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må, med godkännande av grunderna för en i statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden den 15 maj 1933 omförmäld uppgörelse, bemyndiga Kungl. Maj:t att å svenska statens vägnar gentemot Stockholms Enskilda Bank ikläda sig vissa i nämnda statsrådsprotokoll angivna förpliktelser.»

2) av herrar *Kvarnzelius*, *Jeppsson* och *Andersson* i Djursholm, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Detta ärende gäller en tillämnad kredittransaktion från år 1917. Såsom framgår av handlingarna, deponerade då en rysk bank hos Stockholms Enskilda bank ett parti guld, värt omkring 5 miljoner rubel. På grund av den ryska revolutionen kom emellertid den avtalade transaktionen icke att fullföljas. Sedermera ha förhandlingar förts mellan Stockholms Enskilda bank och sovjetstaten, utan att man har kunnat komma till någon överenskommelse. Ryska sovjetstaten har ständigt gjort gällande, att äganderätten till guldets tillkommer sovjetstaten. Detta har givetvis icke kunnat fullständigt bevisas, och till sist voro därför förhandlingarna

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

på väg att stranda. Så kom emellertid svenska staten in i dessa förhandlingar, och förhandlingarna med de tre parterna ha slutat med att man gjort ett avtal om uppdelning av guldpartiet. Stockholms Enskilda bank jämte en del andra banker skulle ha till godo ungefär 4 miljoner kronor, sovjetstaten skulle ha $5\frac{1}{2}$ och svenska staten nära 5 miljoner kronor.

Vid detta avtal äro knutna en del omständigheter, som statsutskottets majoritet icke ansett sig kunna acceptera. Utskottet har ansett dem vara av den beskaffenhet, att man hellre låtit guldlet ligga till en oberäknelig framtid, än man tagit emot det. En punkt, som kanske var en av de svåraste att acceptera för utskottet, var svenska statens garanti för vad som överskjuter det belopp banken erhåller, d. v. s. det belopp, som kommer staten och Sovjetunionen till del. Denna garanti har man ansett sig icke kunna godkänna. Vi i minoriteten, som också ha tagit del av alla de handlingar, som röra detta mål, ha funnit, att avtalet är ändamålsenligt för staten, och att det skulle vara i hög grad både opraktiskt och beklagligt, om riksdagen icke toge emot det belopp, som här bjudes. Det avser att täcka en del skulder, som Sovjetunionen har till svenska staten. Invalidtransporterna, som herrarna minnas från kriget, och en del fordringar, som industrikommissionen hade på sin tid, skulle likvideras härigenom. Det gör som nämnt tillsammans nära 5 miljoner kronor.

En sak, kan jag också tillägga, som man gärna ville ha en specifikation på, är hur mycket Stockholms Enskilda bank hade till godo. På den punkten ha vi inte fått några detaljer, och jag har för min del ansett, att det är av mindre vikt. Här blir en gammal skuld till svenska staten likviderad, och enligt min uppfattning är det riktigt och klokt och ändamålsenligt, att riksdagen ger sitt bifall härtill.

Eftersom jag vet, att utrikesministern kommer att närmare gå in på dessa detaljer, inskränker jag mig tills vidare att med dessa ord yrka bifall till reservationen.

Herr Widell: Herr förste vice talman! Den ärade talare, som uppträdde för reservationen, grundade sitt yrkande om bifall till denna uteslutande därpå, att avtalet skulle vara för staten fördelaktigt. Ja, naturligtvis är det en fördel, att staten får några miljoner kronor, det vill ingen bestrida. Men det finnes fördelar, som kunna köpas för dyrt, och det vore enligt min mening fallet här, om riksdagen skulle bifalla den kungl. propositionen. Det säges i utskottets yttrande, att det föreliggande förslaget har ingivit utskottet allvarliga betänkligheter. På grund av ärendets natur kan jag ju icke så nära gå in på alla härmed sammanhängande frågor, som jag skulle önska, men de viktigaste måste jag dock draga fram av de punkter, som ha föranlett betänkligheter hos statsutskottet.

Som den föregående ärade talaren omnämnde, gäller frågan ett parti guld om 5 miljoner rubel, som blivit deponerat i Stockholms Enskilda bank; det ligger icke i Stockholm, men det är under bankens vård. Vem som äger detta guld, är icke klart. Från Sovjets sida har gjorts anspråk på äganderätten, men dessa anspråk ha tillbakavisats av Stockholms Enskilda bank. Vad som är alldeles säkert, är att Stockholms Enskilda bank icke äger guldlet. Lika litet äger svenska staten guldlet. Vem som äger det, är sålunda oklart. Vad gör man då? Jo, man ingår ett avtal mellan ryska staten, svenska staten och Stockholms Enskilda bank om att man skall dela detta guldparti, om vilket man icke vet vem det tillhör. Det ligger väl i sakens natur, att ett sådant avtal måste föranleda de allra allvarligaste betänkligheter.

Låt oss nu se på vad dessa tre parter skulle få och vad det föreligger för anledning till att de skulle få någon del av guldlet. Om jag då först tänker på

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

Sovjet, är det nog vissa omständigheter, som tyda på att ryska staten i verkligheten har varit ägare till guldpartiet och fortfarande möjligen skulle kunna betraktas som sådan. I varje fall kan jag icke komma ifrån att utrikesministern måste ha den uppfattningen, ty om man icke utginge från att Ryssland äger guldets förefaller det mig svårförklarligt, hur man kunde sluta en överenskommelse, enligt vilken Sovjet skulle få $5\frac{1}{2}$ miljoner kronor därav.

För min del vill jag säga, att vare sig ryska staten äger guldets eller icke äger det, bör icke en kopek av detta guld komma till den ryska staten. Om ryska staten äger guldets, ha svenska undersåtar och svenska staten motfordringar på Ryssland till många gånger större belopp — belopp, som sammanlagt gå upp till några hundra miljoner. Om man endast räknar enskilda svenska personers fordringar på Ryssland, belöpa de sig till ett par tiotal miljoner. Det förefaller mig därför vara alldeles uppenbart, att svenska staten icke bör lämna sin medverkan till att detta guld ens till någon del överlämnas till ryska regeringen, innan den har gjort rätt för sig gentemot svenska staten och svenska undersåtar. Detta om ryska staten äger guldets. Om återigen ryska staten icke äger guldets, finns det icke minsta skäl, varför Ryssland skall vara med om att dela det.

Vad har svenska staten för anspråk på detta guld? Icke något annat anspråk än som fordringsägare hos ryska staten, under förutsättning att denna stat äger guldets. Nu skulle staten göra sig betäckt för vissa fordringar genom den andel, som staten skulle få. Det är ju gott och väl, men även detta har sina sidor. Staten får samtidigt avstå från fordringsanspråk på Sovjet för invalidtransporterna genom Röda korset och för statens järnvägars fordringar i samband därmed. Formellt skulle däremot staten icke avstå från sina övriga fordringsanspråk hos Sovjet, men meningen är, att av det parti, som skulle tillfalla svenska staten, skulle betalas icke endast Sovjets skuld till Röda korset och till statens järnvägar utan dessutom en del andra fordringar, som svenska staten har på Sovjet, såsom för de svenska diplomatiska och konsulära tjänstemännens i Ryssland konfiskerade egendom o. s. v. Dessa krav har svenska regeringen formellt icke avstått ifrån, men jag undrar verkligen, om det kan vara möjligt att någonsin göra gällande dessa krav mot Sovjet, sedan svenska staten gjort sig betald med det guld, som man får till sin disposition. Jag kan inte tänka mig, att något sådant vore möjligt. Det förefaller mig ytterst betänkligt att frångå dessa krav, alldeles särskilt vad beträffar ersättningen för den i strid mot den mest elementära folkrätt företagna konfiskeringen av de svenska diplomaternas och konsulernas egendom. Det bör lämnas direkt ersättning därför från Sovjet.

Jag övergår så till den tredje parten i denna överenskommelse, Stockholms Enskilda bank. Att Stockholms Enskilda bank har anspråk på att få en viss del av guldets, är alldeles uppenbart, ty banken skall naturligtvis ha ersättning för att den har förvaltat det under dessa många år. Men den ersättningen kan ju inte gå upp till något så särskilt högt belopp, och i verkligheten avse de 4 miljoner kronorna endast till en ringa del, ett par hundra tusen kronor, ersättning för förvaltningskostnad. Resten skall vara ersättning till Enskilda banken för vissa fordringar, som banken har haft på ryska banker. Det förefaller mig mycket tvivelaktigt, om det verkligen kan vara rimligt, att Enskilda banken, därför att den har detta guldparti under sin vård, skall ha rättighet att göra sig ensam betald för sina fordringar, medan alla andra ingenting få.

Och här kommer jag över till den fjärde part, som icke med ett ord är omnämnd i den kungl. propositionen. Det är de s. k. Rysslandssvenskarna, som ha fått sin egendom konfiskerad i Ryssland och blivit fullständigt ruinerade genom den s. k. nationaliseringen. Om dem finnes ingenting i propositionen.

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

Hur kommer då deras ställning att bli, i händelse att propositionen bifalles? Jag vet inte, om hans excellens utrikesministern har något emot att jag meddelar en upplysning, som vi fått i statsutskottet. Den meddelades icke konfidentiellt, och den innehöll, att det var regeringens avsikt att, därest avtalet godkändes, komma in med en proposition, att något visst belopp av vad svenska staten nu får skulle tillfalla Rysslandssvenskarna. Det belopp, som därvidlag nämndes, var emellertid mycket litet i jämförelse med de väldiga belopp dessa Rysslandssvenskar ha att fordra. En av de betänkligaste sidorna vid denna överenskommelse är enligt min mening, att genom att vi släppa guldets från svensk vård försvinner den visserligen lilla möjlighet, som finnes, att Rysslandssvenskarna skulle kunna få ersättning för sina krav genom det samma. Den möjligheten försvinner uppenbarligen i samma ögonblick överenskommelsen träder i kraft.

Det finnes emellertid ännu andra betänkligheter i fråga om detta avtal. Svenska staten åtar sig att gentemot Enskilda banken ikläda sig ansvaret för varje krav, som framdeles kan komma att framställas på Enskilda banken med anledning av att den nu skulle lämna ifrån sig guldets, dock naturligtvis med undantag för den del av guldets, som Enskilda banken själv skulle få behålla. Garantien skulle sålunda avse omkring 10 miljoner kronor, av vilka svenska staten själv skulle få $4\frac{1}{2}$ miljoner. Justitiekanslersämbetet har ytttrat sig över hela frågan och har alldeles särskilt dröjt vid innebörden av denna garanti samt vilken risk den eventuellt skulle kunna innebära för svenska staten. Tyvärr har ämbetet uttalat sig långt ifrån klart. För min del har jag icke kunnat utläsa, vad ämbetet egentligen anser, att denna risk kan sträcka sig till, och jag tror inte, att någon annan i statsutskottet kunnat göra det heller. Justitiekanslersämbetet säger nämligen, att i varje fall kan staten icke behöva riskera att få betala tillbaka hela beloppet. Men hur mycket? Ja, det säger man ingenting om. Jag tror, att det under vissa omständigheter nog kunde tänkas, att garantien kan bli rätt betänkelig. Att detta icke är några tomma farhågor, framgår väl allra bäst av att Enskilda banken har lagt en så synnerligen stor vikt vid att staten ikläder sig denna garanti, ty vore risken ingen för framtiden, behövde ju inte Enskilda banken bry sig om detta, utan kunde ordna saken utan svenska statens mellankomst.

På grund av de betänkligheter, som jag nu anfört, har det icke varit möjligt för statsutskottets majoritet att tillstyrka den kungl. propositionen.

Emellertid har utskottet ansett sig i det sammanhanget böra erinra om, att frågan, vem som är rätter ägare till detta guldparti, hittills icke synes ha försökts lösas på rättslig väg. Utskottet uttalar den meningen, att det enda riktiga är, att frågan om äganderätten till guldets sökes avgjord på rättslig väg. Nu förutsätter jag naturligtvis, att man kommer att svara: »Ja, hur skall man då göra, det finns ingen väg att gå!» Till att börja med vill jag erinra om att hans excellens herr utrikesministern i statsrådsprotokollet icke har uttryckt sig så, utan endast har sagt, att det synes icke sannolikt, att ett avgörande på rättslig väg kommer att vinnas, men han har icke sagt, att det är omöjligt. Det kan ju hända — jag är inte jurist och allra minst hemma på den internationella rättens område — att nuvarande lagstiftning ställer svårigheter i vägen för att åstadkomma ett avgörande på domstolsvägen av denna sak, men om så är förhållandet, förefaller det mig vara tillräckliga skäl för att lagstiftningen ändras, så att det verkligen blir en möjlighet att åstadkomma ett rättsligt avgörande. Ty nog måste det vara orimligt, att det här ligger ett guldparti på 14 miljoner svenska kronor, beträffande vilket man inte kan avgöra vem som råar om det. Det måste betraktas såsom en brist i svensk lagstiftning och lagskipning, att ett rättsligt avgörande icke

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
härom kan träffas. Och någon brådska med att få ett sådant avgörande föreligger allra minst. Om riksdagen avslår den kungl. propositionen nu, vad inträffar då? Jo, det inträffar helt enkelt det, att guldet ligger där det ligger i gott förvar. Guld rostar inte och förlorar inte i värde, utan det bibehåller fullkomligt sitt värde, så att där kan det ligga, tills den saken en gång kommer i ett klarare och bättre läge än nu.

På grund av vad jag nu anfört anholder jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Herr talman! Jag skulle vilja förutskicka, att jag finner den moraliserande tonen i detta ärende föga påkallad. Jag tror, att man kan behandla detta ärende mycket lugnt, utan att behöva inblanda de moraliska värdeomdömen, som framskytnade bakom herr Widells nyss hållna anförande.

Det är en ovanlig proposition, som föreligger till riksdagens avgörande, det vet jag nog lika bra som någon annan, men den är också föranledd av ovanliga omständigheter, och den, som inte vill taga dessa omständigheter i betraktande, kan ju knappast skaffa sig de rätta förutsättningarna för att bedöma ärendet. De ovanliga omständigheterna ligga ju i det virrvarr, som uppstod under omvälvningarna i Sovjetryssland på hösten 1917—1918. Såsom här redan erinrats om, äro huvudfakta i ärendet, att ett guldparti kom hit till en svensk bank i deposition i slutet på året 1917 och har legat i deposition under hela tiden sedan dess. Omedelbart efter det att den nya Sovjetregimen hade kommit i verksamhet, alltså redan under år 1918, gjordes anspråk på att utbetomma detta guld från Sovjetregeringens härvarande representation. Dessa anspråk ha vidhållits hela tiden, och förhandlingar ha förts i flera omgångar med den bank, i vilken guldet varit deponerat. Det finns en rad omständigheter, som ha anförts till stöd för den uppfattningen, att bakom denna kredittransaktion, som var avsedd att utföras med stöd av detta guld, men vilken kredittransaktion aldrig kom till stånd, stod den ryska regeringen, och att det guld, som var avsett att vara basis för kredittransaktionen härstammade ifrån den ryska statskassan. Det är vad som gjorts gällande ifrån Sovjets sida. Såsom redan har anförts, har något tillfyllestgörande bestyrkande i juridisk mening av detta inte skett och det är ju självfallet, att ett juridiskt avgörande av denna sak icke skulle kunna ske på annan väg än genom ett domstolsavgörande. Det är nu vad statsutskottets majoritet har hänvisat till — att den här saken är av den natur, att den bör avgöras på rättslig väg — och följaktligen rekommenderar statsutskottet en passiv hållning, såsom nyss här närmare har utvecklats av herr Widell.

Jag skulle önska, att kammaren klargjorde för sig vad detta nu egentligen betyder. För att det skall bli ett rättsligt avgörande, föreställer jag mig, att det skall vara någon, som bringar saken under domstols prövning. Det brukar vara någon, som stämmer, och det är ju mycket naturligt att tänka sig, att den, som gör gällande anspråk, också då bringar den saken under domstols prövning genom att stämma den, som har guldet i förvar. Men, mina herrar, tro ni verkligen, att Sovjetunionens regering läser det svenska statsutskottets betänkande på samma sätt som en svensk regering gör det. Här står i betänkandet, att enligt statsutskottets mening »bör ett avgörande beträffande äganderätten till guldpartiet sökas på rättslig väg». Om detta vore adresserat till den svenska regeringen, ja, då är det ju mycket naturligt att tänka sig, att den svenska regeringen effektuerade den bakom detta uttalande liggande önskan att bringa saken under domstols prövning, men jag har inte anled-

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

ning att tro, att Sovjetunionens regering läser detta betänkande på samma sätt. Det kommer naturligtvis helt och hållet an på vederbörande part, huruvida det blir något sådant rättsligt avgörande, eller icke. Det har gått 15 år — Sovjetunionen reste sina anspråk år 1918 — och saken har inte bragts under rättslig prövning hittills. I propositionen har jag tillåtit mig att säga, att »något slutligt avgörande på rättslig väg av denna fråga torde ej vara att förvänta». Jag tillåter mig, mina herrar, att vidhålla denna uppfattning inför kammaren. Däremot må ställas herr Widells uttalande, att det borde vara möjligt att få ett avgörande på rättslig väg, men jag förstår inte, vilka medel de, som dikterat statsutskottets utlåtande uti denna fråga, kunna äga i sin hand för att åstadkomma detta rättsliga avgörande. För mitt vidkommande måste jag avsäga mig möjligheterna att åstadkomma det, som statsutskottet här synes anse vara önskvärt. Det ankommer på en annan part, och det tillkommer inte mig att uttala något omdöme om varför denna andra part förfär på det ena eller på det andra sättet.

Om nu — vilket hittills inte har skett, och vilket man inte har anledning att förmoda skall komma att ske — den part, som gör anspråk på guldpartiet, skulle stämma och bringa saken under rättslig prövning, vad inträffade då? Jo, en av två möjligheter. Den ena, att domstolen finner anspråken vara behörigen styrkta, och i så fall blir guldpartiet utlämnat till den, som är befunnen vara rätter ägare till depositionen. Herr Widell, som här med mycken patos förklarade, att inte en kopek av detta ryska guld kan få komma ut ur detta land, herr Widell må det tillkomma att inför kammaren förklara vad som skall ske, sedan en domstol eventuellt har fällt detta rättsliga avgörande.

Den andra möjligheten, mina herrar, är, att domstolen inte finner kraven vara behörigen styrkta. Är därmed äganderätten klarlagd? Ingalunda. Den befinner sig i samma läge som förut, d. v. s. den är oklar, juridisk sett. Hur kommer det sedan att gå, om man fortsätter den tankegång, som herr Widell tydligen var inne på? Jo, det skulle gå så, att guldpartiet ligger där det ligger. Det finns ingen, som rättsligt sett kunnat konstateras vara ägare till partiet, och äganderätten utövas av någon anonym. Men den finns, och ingen kan röra guldets. Det är den konstruktion, som ligger bakom herr Widells anförande i dess senare del, då herr Widell var så säker på att ingenting annat kunde hända, än att guldpartiet ligger där det ligger. Jag kommer tillbaka till detta litet senare.

Ponera då, att ett sådant avgörande här har träffats, som tillbakavisar de framställda anspråken, så befinna vi oss i samma läge som förut: man vet ingenting bestämt om äganderätten, juridiskt sett, och det kan ju ge anledning till begrundande över karaktären av den eviga äganderätten, som kan sova i hundra år, men plötsligt vakna till liv igen, om någon kan komma och visa fram ett papper och inför domstol styrka sig vara rätter ägare.

Herr Widell antydde alldeles riktigt, att här finns det en brist i lagstiftningen. Det finns ingen preskriptionstid på äganderätt, utan den kan bestå hur länge som helst. Men för min del har jag ju inrättat mig vid detta ärendes handläggning efter de rättstillstånd, som bestå, och inte drömt så djärva drömmar som att börja ändra grundvalarna för äganderätten för att lösa denna fråga om det ryska guldets. För min del har jag sagt, att såsom denna sak förefaller mig ligga till, så är den inte en angelägenhet, som i första hand ägnar sig för ett rättsligt avgörande. Med stor sannolikhet kan man säga sig, att man genom detta rättsliga avgörande inte kommer att lösa frågan. Mina herrar, om en sak inte kan lösas på domstolsvägen, kan den då inte lösas? Jo, vi skulle väl befinna oss i ett bra besynnerligt tillstånd här i livet, om

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

inga mellanhavanden kunde lösas på någon annan väg än genom att domstol skipar rätt. Det finns också, mina herrar, något som heter förlikning och som brukar vara indikerat framför allt i sådana fall, där det är svårigheter att få ett rättsligt avgörande till stånd. För min del har jag fått den uppfattningen, att hela karaktären av denna fråga gör den ägnad för ett förlikningsförfarande i stället för ett rättsligt avgörande. I det avseendet har jag i varje fall det stöd, som ligger i att justitiekanslersämbetet, som har yttrat sig i detta ärende, har förklarat, att justitiekanslersämbetet icke har någon erinran att göra emot en förlikningsuppgörelse av denna typ, och jag kan ju be att få tillägga, eftersom det lades en viss moralisk betoning på det nyss hållna anförandet, att i justitiekanslersämbetets yttrande säges det uttryckligen, att något obehörigt kan icke rimligen inläggas i ett sådant tillvägagångssätt, och att principiella betänkligheter mot att staten medverkar till en dylik transaktion således icke torde föreligga. Detta vare nog sagt om det justitiekanslersämbetets utlåtande, som enligt vad herr Widell gjorde gällande inte var klart i fråga om vad justitiekanslersämbetet egentligen hade för uppfattning. Jag tror, att var och en, som tagit del av detta utlåtande, inte kan sväva i tvivelsmål därom, att karakteristiken i den kungl. propositionen är riktig, när det säges, att justitiekanslersämbetet har lämnat förslaget till uppgörelse utan erinran.

Jag kommer så till själva sakfrågorna här. Herr Widell gick in på alla tre parterna: banken, Sovjet och staten. Jag nödgas också göra det i min mån. Jag vill börja med bankens ställning i detta avseende. Att ett så avsevärt belopp i denna uppgörelse är avsett för Stockholms Enskilda bank beror ju, såsom herr Widell anförde, på förefintligheten av gamla fordringsanspråk. För att skingra till äventyrs föreliggande missförstånd på den punkten, önskar jag meddela, att bankens fordringar avse fordringssaldon, uppkomna vid tidpunkten för denna transaktion och tiden närmast därefter. Det har upplysts mig och det synes mig vara ganska naturligt, att den omständigheten, att banken hade ett guldparti i sitt förvar, som var avsett att vara underlag för en blivande kredittransaktion, gjorde, att banken inte ansåg det vara någon risk att låta ett fordringssaldo uppkomma gentemot de vederbörande, som hade verkställt depositionen. Det är beträffande dessa gamla fordringssaldon, som banken för sin del förklarar, att om de inte bli reglerade, har den ingen anledning att lämna denna deposition ifrån sig.

Det hänvisas ju i detta sammanhang till andra fordringar i Ryssland, och det är oändligt lätt att spela på den strängen: varför skall Enskilda banken få en gottgörelse för sina fordringar, då så oändligt många andra inte ha kunnat få det? Och det gick igenom herr Widells anförande en föreställning om att man kunde betrakta detta guldparti såsom något slags commune bonum, som man kunde tillgodogöra sig för boets gemensamma räkning till utskiftande bland alla dem, som ha fordringar gentemot Ryssland — allt givetvis under den förutsättning, som herr Widell uppställde, att man erkände, att det är ryska staten, som är ägare till guldpartiet. Ja, om man nu tänker sig, att det vore en annan fordringsägare, som hade i sitt förvar en sådant pant som ett guldparti innebär, skulle man verkligen kunna med moralisk indignation göra gällande, att denne fordringsägare begagnar det faktiska förhållandet, att han är i besittning av en sådan tillgång, för att se till att hans anspråk bli tillgodosedda? Vill man uppställa här i kammaren det anspråket, att en enskild fordringsägare i ett sådant fall skulle vara skyldig att överlåta det han har i sitt förvar till någon slags allmän fördelning bland alla dem, som ha fordringar? Och tror man, att någon annan fordringsägare i samma läge som denna bank skulle förfara på det sättet, att man lämnade ut den till-

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

gång, som man har i sitt förvar, för att denna allmänna fördelning skulle komma till stånd?

Jag har i varje fall inte kunnat ställa dessa anspråk på Stockholms Enskilda bank, utan anser att den var i sin goda rätt att göra så, som den gjort.

Jag kommer så till frågan om statens fordringar, och de ha ett verkligt sammanhang med guldfrågan. I avtalet är särskilt berört Röda korsets fordringar för invalidtransporter och statens järnvägars fordringar för liknande ändamål. Om dessa fordringar överenskomts det i 1924 års handelsavtal, att de skulle göras till föremål för förhandlingar i vanlig diplomatisk ordning. Under de konversationer, som i anledning därav fördes, ha dessa fordringar, vilka icke bestridas från den ryska sidan, direkt satts i samband med depositionen härstädes av det guldparti, på vilket Sovjetregeringen gör anspråk att vara ägare. Det är följaktligen mycket naturligt, att just dessa bägge anspråk figurera i det avtal, som nu föreligger mellan den svenska regeringen och Sovjetunionens regering i detta avseende. Jag har för min del funnit det vara ganska naturligt, om man i det läge, som här faktiskt föreligger, sökte att tillgodose det gamla statsintresse, som ligger i att få en täckning — som jag tillåter mig säga, att man inte förut vågat räkna med — för andra förluster, som staten gjort på sina fordringar i Ryssland, och som alltjämt stå kvar i statens böcker. Det har för mig varit ett avgörande skäl, varför staten borde lägga sig i denna affär. Ingenting har ju varit enklare, mina herrar, än att låta banken och Sovjetunionen fortsätta sina samtal om detta guldparti. Anledningen till att staten kommit in, är ju den, att det finns ett direkt statsintresse att tillgodose genom att lösa denna fråga på ett tillfredsställande sätt.

Så kommer vi då till frågan om statens risk. Herr Widell sade, att denna risk var betydande, och talaren kunde icke riktigt förstå, varför Enskilda banken uppställde sådana anspråk. Mina herrar! Läget är ju det, att det görs två avtal. Det ena av dessa avtal träffas mellan staten och banken, och genom detta avtal avstår banken guldpartiet till staten. Men banken är ju icke ägare av guldpartiet, utan banken har det i sin deposition. Är det någonting att förvåna sig över, att banken, om den lämnar guldpartiet till staten, kräver, att det skall finnas en garanti, som staten ikläder sig gentemot deponenten? För min del har jag aldrig ett ögonblick tänkt mig någon annan möjlighet, än att banken skulle kräva en sådan garanti.

Nåväl, huru förhåller det sig då med den reella innebörden av den risk, som banken måste räkna med vid ett överlämnande av guldpartiet till statens förfogande. Det är ju givet, att den, som tidigare haft anspråk på att vara ägare till guldpartiet, skulle i första hand vända sig till banken och sträva att få, vad han anser vara sin egendom. Den reella risk, som här föreligger, vore alltså den, som banken löpte gentemot anspråk från Sovjetunionens sida.

Vad sker sedan genom det andra avtalet? Jo, genom det andra avtalet mellan staten och Sovjetunionen avstår Sovjet från sina anspråk på detta guldparti. Den reella risk, med vilken banken måste räkna i sitt avtal med staten, försvinner, i och med att avtal är slutet mellan staten och Sovjetunionen.

Herr Widell talade vidare om de övriga fordringsanspråk, som finnas gentemot Ryssland. Innan jag lämnar statens anspråk, måste jag emellertid ett ögonblick uppehålla mig vid det för mig rätt egendomliga resonemang, som herr Widell förde om statens anspråk. Herr Widell frågade, om man efter detta avtals avslutande kunde göra anspråk beträffande t. ex. tjänstemän eller något annat, som inte uttryckligen stod omnämnt i avtalet, och han föreföll rent av litet indignerad vid tanken på — vad han var mest indignerad över —

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

tanken, att staten skulle få ut beloppet två gånger eller att man avstått ifrån att visa, att man hade det där kravet kvar att göra gällande. Mina herrar! Anledningen till att Röda korset och statens järnvägars anspråk äro nämnda i detta avtal är helt enkelt den, att om dessa frågor hade förhandlingar tidigare förts med Sovjet. Dessa fordringar äro inte bestridda, och det är därför mycket naturligt, att de stå i avtalet. Beträffande andra fordringar är förhållande ett helt annat än beträffande dessa. Rättsligt är läget givetvis precis detsamma som det var före avtalets träffande. Men det är ju klart, att staten inte gärna kan göra sig betald två gånger för samma sak — i varje fall skall det inte falla mig in att tänka mig en sådan utgång, att man två gånger skulle låta betala sig för en särskild fordran. Det kan jag utan vidare säga.

Beträffande enskildas anspråk, som man också har kastat in i debatten, får jag först och främst fråga: i vilket sammanhang stå dessa enskilda anspråk med frågan om det ryska guldparti? Menar man, att enskilda svenska fordringsägare skulle kunna göra anspråk gällande gentemot banken eller gentemot staten eller överhuvud taget på någon annan väg än den vanliga gentemot en främmande regering eller sålunda på diplomatisk väg.

Då det nu säges här, att inte en kopek får komma till Ryssland på grund av de stora fordringsanspråk, som enskilda svenskar ha här i landet, tillåter jag mig först framhålla, att rättsläget i fråga om dessa svenska fordringsanspråk är *exakt detsamma* efter avslutande av detta avtal, som det var före. Vad som i detta avseende gäller är det, som står i 1924 års handelsavtal, där det finns två bestämmelser av intresse, den ena, att ingendera parten med detta avtals slutande avstår från något som helst anspråk beträffande lidna förluster, och den andra, att ingendera parten har rättighet att verkställa beslag på egendom, som har inkommit i det andra landet och tillhör det andra landets undersåtar. Det är vad som gäller om fordringsanspråkens rättsliga ställning efteråt liksom tidigare.

Jag skulle vilja tillägga en sak, som man gör klokt i att betänka, innan man alltför mycket framhåller, att det här är fråga om en tillgång, som man kan tillgodogöra sig. Det är den omständigheten, mina herrar, att denna tillgång har funnits här sedan år 1917. År 1924 slöts ett handelsavtal mellan Sverige och Sovjetunionen, och ingen regering har, mig veterligt, umgåtts med den tanken att på det sätt, som här har antytts, tillgodogöra sig detta guldparti för tillgodoseende av svenska fordringsägare i Ryssland.

Sedan skulle jag vilja tillägga ännu en sak. Statsutskottet rekommenderar kammaren att intaga en passiv hållning, och herr Widell sade uttryckligen, att det icke är någon brådska, ty vad är det som händer? Jo, det händer ingenting annat än att guldpartiet ligger där det ligger. Det kostar visserligen pengar, ty det kan äta upp sig själv genom förvaringsavgifter, genom att få ligga så många hundra år, som den eviga äganderätten räcker, men jag medger, att det är en mycket lång tid, som får gå, innan man kommer därhän. — Ja, mina herrar, äro ni verkligen så säkra på detta, att ingenting annat kan hända? Ha inte herrarna läst, vad som står i den kungl. propositionen, att det fördes förhandlingar om denna sak på ett tidigare stadium, då staten icke var part. För min del vågar jag icke ikläda mig någon garanti för, att nästa års riksdag har något att förhandla om i denna fråga. Om de statsutskottsledamöter, som dikterat utskottets utlåtande, kunna ställa den garantien, så må herrarna vara välkomna! Jag har ansett det vara min skyldighet att i detta avseende klargöra för kammaren, hurudant läget är, och att det finns andra alternativ att räkna med, än att guldets bara ligger där det ligger.

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

Jag nödgas också begagna tillfället för att säga herr Widell, att det förvånade mig något, att herr Widell här begagnade den uppgift, som var lämnad till utskottsavdelningen under samma diskretionsplikt som andra uppgifter, vilka hade lämnats. Det var uppgiften angående Rysslandssvenskarna. Nu har herr Widell talat om denna sak. Jag vill endast konstatera, att denna uppgift var lämnad i samma konvolut och under samma betingelser, som de övriga uppgifter, som voro lämnade till avdelningen.

Om kammaren avslår Kungl. Maj:ts proposition och bifaller statsutskottets hemställan, sker ju detta självfallet på kammarens eget ansvar. För min del anser jag mig emellertid lugnt kunna rekommendera kammaren att biträda det föreliggande förslaget till uppgörelse, så att en gammal, trasslig affär, som trotsat många juristers ansträngningar och som man inte riktigt vet, huru den skall bringas ur världen, blir löst på ett sådant sätt, att även statens intressen, som det är på sin plats att tillvarata i detta sammanhang, få vara med på ett tillräckligt stort hörn. Man vinner därjämte, att man undanröjer ett gammalt irritationsmoment mellan två stater, och jag får ju bekänna, att för mig står denna omständighet som en fördel och inte som en nackdel.

Jag tillåter mig alltså, herr talman, att rekommendera kammaren att bifalla den reservation, som är fogad vid detta utlåtande av herr Johan Nilsson i Malmö m. fl.

Herr Lindhagen: Det finnes, såsom också här erkännes, ett moraliskt moment i denna sak, och det är de utarmade Rysslandssvenskarnas prekära belägenhet. Man har i ett fall även på detta område vänt sig till mig såsom ett slags gratisrättshjälpsanstalt under lång tid för att hjälpa folk, som saknat möjligheter att få stöd av samhällets institutioner. Även med anledning av denna proposition har man vänt sig till mig och begärt ett råd och ett ingripande, och jag hade tänkt väcka en motion i riksdagen, men efter inhämtande av upplysningar av utrikesministern har jag nödgats avstå därifrån.

Förhållandet är, att dessa ryssvenskar ha trott, att de blivit misshandlade av den svenska utrikesstyrelsen. De säga, att när herr Trygger var utrikesminister underlät han — jag vet inte, om detta är riktigt — att i handelsavtalet med Ryssland förbehålla svenskar, som förlorat sina tillhörigheter i Ryssland, deras rätt att få ersättning från Ryssland, och de påstå, att ett motsatt förfarande vidtogs av den engelska regeringen. Utrikesminister Sandler har sagt mig, att Ryssland inte erkänner några sådana fordringar, och sålunda har inte heller den engelska regeringen kunnat uppställa ett sådant krav. Det förefaller mig sannolikt. Den ryska revolutionen har konfiskerat allt, som fanns inom landet. Ingen utländsk makt har rätt att lägga sig i det. Revolutionens ändamål att socialisera allt skulle i väsentlig del bli misslyckad, om den förnekade sig själv genom att göra undantag för utlänningars egendom inom landet.

Rysslandssvenskarna påstå emellertid vidare, att i svenska banker ligga pengar till betydande belopp, som härstamma från Ryssland men blivit kvarhållna genom den ryska revolutionen. Här föreligger nu ett sådant stort belopp under den svenska rättskipningens skydd. Med detta i handen kan den svenska staten, menar man, göra kvittningsanspråk gällande till förmån för de utarmade svenskryssarna. Nu har jag i alla fall såsom erfaren jurist måst säga mig, att en mager förlikning är bättre än en fet process och naturligtvis ännu bättre än en process, som aldrig kan komma till stånd. I detta fall föreligga nämligen stora sannolikheter för, att den som gapar över mycket förlorar hela stycket. Jag tror att den utveckling, som utrikesministern

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
gav, är ett övertygande skäl även ur svenskryssarnas synpunkt för att acceptera denna överenskommelse.

Men statsutskottet är dock urskuldadt, därför att propositionen på grund av den mystiska hemlighetsfullhet, som skall ligga över allt, som kommer ifrån utrikesdepartementet, inte ger någon upplysning. Vi hörde, att herr Widell var tveksam, om han ens hade rättighet att omtala en uppgift, som under hand lämnats inom utskottet. Jag anser, att redan i propositionen borde ha stått allt, som utrikesministern nu framhållit.

Vad som stöter är i alla fall, att här är det tre mäktiga parter, som komma överens att för sina ändamål dela en stor kova, under det att fattiglapparna, som förlorat allt i Ryssland, få stå utanför och se på kalaset. Detta irriterar dem, och det är också ett »irrationsmoment».

Nu har upplysts efteråt — och det borde framför allt stått i propositionen — att det sannolikt lägges fram en proposition för nästa riksdag, varigenom dessa personer efter någon indelningsgrund, som vi ännu inte känna, skulle erhålla i ersättning någon del av det belopp, som svenska staten förbehållit sig. Men denna del skulle, såsom jämväl upplysts, bli ganska liten. Det är inte särskilt hugnesamt för dessa fattiga människor.

Det förmåles nu, att ryska statens anspråk inte äro tillräckligt styrkta. Och det är väl därför Sovjet gått med på kompromissen. Enskilda bankens anspråk äro mera säkerställda, men det säges att banken ock funnit med sin fördel att släppa något av sitt övertag såsom besittare och sin möjlighet att göra upp saken ensam med den ryska staten. Ty eljest skulle det sägas, att banken tillskansat sig obehöriga förmåner på bekostnad av andra, som även ha lika stora anspråk att här få göra sina fordringar gällande.

Svenska staten har slutligen passat på att gottgöra sig för svenska fordringar, som den ryska staten medger, men i alla fall inte ännu likviderat och möjligen också äro något osäkra, ty annars skulle väl ryska staten tidigare betalt dem.

Men nu bör jag taga upp en annan fråga, som sammanhänger med denna moraliskt, och det är denna: hur behandlas de utarmade svenskryssarna här i landet? Jag har haft att göra med en familj med bibehållen svensk medborgarrätt, som fått bettla sig fram utan stöd av de officiella myndigheterna. Denna familj hade två stora pensionat i Kaukasus, som togos ifrån dem av den ryska revolutionen. Hustrun blev invalid under densamma. Det finns en ung son i familjen. När de kommo hit, hade de ingenting. De fingo verkligen hjälp till att uppsätta en liten affär från en kassa, som stod till förfogande, men affären lönade sig inte, och fattigdomen stod för dörren som förut. Emellertid har hustrun, som fullkomligt saknar arbetsföret och inte kan hjälpa till med någonting i familjen, från medel, över vilka regeringen disponerar, fått ett litet anslag, lotterimedel, och som ställts till förfogande åt dessa Rysslandssvenskar.

Då inträffade, att man kom underfund med, att här hade en del sådana här Rysslandssvenskar obehörigen fått förmåner, som de inte borde ha. Då fann regeringen på en formell lösning. Rysslandssvenskar, som kommit in i Sverige efter 1925, skulle ej vidare få något understöd alls hur behjärtansvärt det än var. I detta maskinkulturens tidevarv går även den svenska statsmakten till våga på ett sådant sätt. Det är så enkelt och vad betyder det då att det är orättvist. Nu hade denna familj av särskilda anledningar kommit in efter 1925, ty den kom inte loss förr, men därför förlorade den sitt understöd. För tillfället innehar mannen en liten osäker och otillräcklig anställning på en restaurang. Jag har talat med statsrådet Undén, som lovade se till, om man inte kunde jämka på 1925 års reform till förmån för hustrun, men jag har

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

ännu inte sett något resultat. Sonen förtjänar tillfälligtvis en liten slant, men nu har svenska staten inkallat honom till värnpliktsövningar, och då förlorar han sin inkomst. Därtill duger familjen i alla fall. Det måste vördsamt och underdånigt, som det fortfarande heter, anhållas hos den svenska regeringen om benäget övervägande, huruvida inte mera sakliga gränser kunde tillämpas vid beviljandet av understöd, än som skett genom 1925 års dekreterande.

För övrigt har svenska riksdagen i fjol eller något föregående år skrivit och begärt ett övervägande av ryssvenskarnas belägenhet. Det har därförinnan suttit en gentil kommitté med Marks von Würtemberg som ordförande och andra notabiliteter som medlemmar, och denna kommitté har tillstyrkt, att här måste någonting göras.

Nu ha dessa människor trott, att de skulle få pengar, och nu få de höra, att det inte finns några avsevärda pengar för dem i detta fall. Men då får man väl taga itu med saken på annat sätt och i hopp samtidigt att deras andel i den förevarande kovan blir så riklig som möjligt. Det kan hända, att det möter svårigheter. Svenska staten vill ha betalt främst för de officiella fordringarna. Om staten avstår från någon del därav, är det ju givet, att Sovjet i alla fall anser sig befriad från skyldighet att betala någon ytterligare del av denna svenska statens fordran, ifall staten avstår någon del av sitt belopp till dessa Rysslandssvenskar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den kungl. propositionen och hoppas på benäget övervägande hos regeringen av de moraliska synpunkter, som jag tillåtit mig att i detta anförande framföra.

Herr Hammarskjöld: Herr förste vice talman! Som herr Widell upplyste om och som väl ingen torde kunna bestrida, har man tydligen vid utformandet av detta förslag till överenskommelse ansett rimligt utgå därifrån, att sovjetstaten äger ifrågavarande guldparti eller åtminstone har sannolika grunder för sin äganderätt. Tyvärr finns det icke i de tillgängliga handlingarna, i propositionen eller utskottets utlåtande, någonting, som stöder detta. Där står endast, att Sovjet gjort anspråk på dessa penningar under hela tiden. Redan detta är en rätt betänkelig sak. Låt vara att, som nyss sagts, en mager förlikning är bättre än en fet process, förlikar man sig dock icke med någon, som inte har någonting med saken att göra. Vi ha, som sagt, icke någon som helst upplysning, varpå Sovjet egentligen grundar sitt anspråk att vara med om att dela dessa penningar, och redan detta gör det ytterligt svårt att vara med om överenskommelsen. Naturligtvis — det kan väl inte heller bestridas — skulle det vara synnerligen fördelaktigt och önskvärt, om det kunde träffas ett bindande rättsligt avgörande. Ett rättsligt avgörande kan utan tvivel komma till stånd därigenom, att sovjetregeringen genom stämning gör sina anspråk gällande, och jag kan inte neka till att den omständigheten, att sovjetregeringen, vilken icke veterligen simmat i något överflöd på penningmedel, under så lång tid underlåtit verkställa en sådan åtgärd, vilken ju inte ens varit riktad mot det vänskapliga Sverige, utan mot enskild part, visar, att sovjetstaten icke har trott sig om att kunna bevisa sitt anspråk.

Huruvida saken kan bringas under rättsligt avgörande genom talan från annat håll, det beror delvis på omständigheter, som icke heller äro klarlagda, det beror på transaktionernas beskaffenhet och dylikt. Nu kommer därtill, vilket icke är minst viktigt, att även om man i många fall, i viktiga fall, anser det uteslutet att föra talan vid en utländsk domstol mot en stat, föreligger här den omständigheten, att sovjetstaten var icke erkänd, såvitt jag vet, av Sverige vid den tid, då den skulle förvärvat ifrågavarande guldparti, och icke heller vid

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
den tid, då de handlingar, på grund av vilka skadeståndsanspråk mot Sovjet kunna göras gällande, företogs.

Emellertid vill jag icke allt för mycket insistera på detta. Det är för mig tillräckligt att understryka, vad redan förut är sagt, men som jag för min personliga del vill uttrycka ännu en gång, att det förefaller mycket motbjudande för att inte säga omöjligt, att svenska staten dels deltar i och dels sanktionerar delningen av en egendom, som tillhör okänd ägare; och om möjligt mera motbjudande är, att svenska staten skulle ikläda sig en garanti för återbetalningen av belopp, som inte ens uppburits av svenska staten utan uppburits av sovjetstaten. Det är ju möjligt, att dessa sovjetstatens penningar skulle komma att användas inom landet på *ett eller annat* sätt, men efter mitt förmenande minskar icke detta förhållande det motbjudande i att svenska staten ikläder sig en sådan förbindelse.

Hans excellens utrikesministern sade, att där talas visserligen om 10 miljoner, men det är inte meningen, ty den egentliga rättsägaren är sovjetstaten, och den har ju fått sina fem och en halv miljoner och kan inte göra anspråk på dem igen. Då frågar jag: om detta är fallet, varför är då propositionen avfattad så, att den gäller en garanti på 10 miljoner? Varför är då avtalet med Stockholms Enskilda bank avfattat så, att det gäller de anspråk, som kunna väckas mot banken? Ifall man anser sannolikt, att det inte finns någon annan rättsägare än sovjetstaten, borde statens garanti varit inskränkt till det belopp, som icke enligt avtalet tillfaller Sovjet. För min del finner jag det fullkomligt omöjligt att med min röst medverka till en överenskommelse, som skulle gå ut på delning av okänd persons egendom och därtill på att svenska staten skulle ikläda sig garanti för återbetalning till rätte ägaren av medel, som befinnas ha obehörigen utbetalats till sovjetregeringen.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Widell: Herr förste vice talman! Efter herr Hammarskjölds anförande skall jag inskränka mig till att endast taga upp en sak i hans excellens herr ministrarnas för utrikes ärendena anförande, och det var, när hans excellens mot mig riktade förebråenden för indiskretion, därför att jag här omnämnt de planer, som det uppgavs för statsutskottet, att regeringen hyste i ett visst avseende. Att jag, innan jag lämnade denna upplysning i kammaren, sade, om jag minns rätt, att jag förutsatte, att hans excellens icke hade något att erinra däremot, det var mera ett ordsätt, därför att jag utgick ifrån som självklart, att det icke kunde vara någonting att invända mot att jag meddelade här i kammaren, att det för statsutskottet upplysts, att därest propositionen bifölles, hade regeringen för avsikt att till nästa riksdag komma in med proposition, att viss del av guldets skulle tillfalla Rysslandssvenskarna. Fortfarande står det för mig såsom fullkomligt obegripligt, att detta meddelande på något sätt skulle kunna innebära en indiskretion. Det är väl så oerhört vanligt, att en regering meddelar, vilka planer den har för en kommande riksdag, alldeles särskilt när det är någonting, som står i direkt samband med en föreliggande fråga. Jag kan inte heller finna annat än att den upplysning, jag lämnade, närmast borde stärka regeringens ställning, då den visade, att regeringen inte ämnade lämna Rysslandssvenskarna åt sitt öde.

För övrigt skall jag inte gå in på något närmare bemötande av vad hans excellens yttrade. Jag har ju berört samma saker förut, och jag har mycket litet att tillägga därutinnan. De juridiska frågorna äro ju ytterligt oklara, och för att gå in på vilka utvägar, som eventuellt skulle kunna stå till buds, saknar jag erforderlig kompetens. Jag tror inte, att det överhuvud taget är

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
möjligt att göra det. Jag vill endast yttra, att när hans excellens uttrycker den förmodan, att om propositionen avslås, är det inte alls säkert, att guldets fortfarande kommer att finnas kvar, då vill jag i detta lägga en förmodan från hans excellens' sida, att Stockholms Enskilda bank eventuellt skulle träffa överenskommelse med Sovjetryssland. Om detta är förhållandet, vill jag för min del bestämt svara, att häremot har jag ingenting att erinra. Vill Stockholms Enskilda bank träffa överenskommelse med Sovjet, får det ske på bankens eget ansvar, men jag vill inte, att svenska staten skall vara med om den överenskommelsen.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Jag jämte två andra ledamöter inom utskottet har lämnat en blank reservation i detta avseende, och grunden för detta var, åtminstone för mitt vidkommande, att jag var ganska tveksam om hur man lämpligen skulle handla i detta fall. Jag förstår ju inte denna sak ur juridisk synpunkt utan har endast att rätta mig efter vanligt sunt bondförstånd. Emellertid vill jag nu meddela, att jag efter att ha åhört debatten i dag och efter att ha rådgjort med så många som jag kunnat rådgöra med kommit till det resultatet, att jag icke vill motsätta mig det förslag, som här föreligger, utan jag kommer att rösta för den kungl. propositionen. Jag har visserligen varit ganska tveksam, det vill jag medgiva, men slutresultatet av mitt övervägande har blivit, att jag kommer att ge min röst för den kungl. propositionen, och jag har velat meddela detta till kammaren.

Herr Löfgren: Herr talman! Då jag i olika befattningar haft en del att skaffa med detta ärende, bland annat som utrikesminister, men även tidigare såsom förhandlare om de avtal, som stå i samband med Sveriges de jure-erkännande av Ryssland, ber jag att få säga några ord.

Till en början får jag konstatera svårigheten att här diskutera och beröra alla de faktorer, som kunna inverka — detta på grund av ärendets natur — men det synes mig, att de omständigheter, som redan införts i den hittillsvarande debatten, böra vara tillräckliga för att ge en viss ledning för bedömandet. Utskottet säger, att det för sin del anser, att ett avgörande beträffande äganderätten till guldpatriet bör sökas på rättslig väg. Ja, som jag tror hans excellens utrikesministern redan har påpekat, så innebär detta egentligen, jag kan kalla det en provokation till ryska Sovjet och dem som eljest kunna påstå sig vara ägare att uttaga stämning gentemot Enskilda banken i Sverige eller annorstädes, där guldets kan vara beläget, för att göra sin rätt gällande. Resultatet av en sådan aktion ha vi också hört: antingen vinna de, och i så fall är det ingenting annat än att lämna ut det, eller också förlora de, och i så fall ligger guldets som hittills orört och utan användning. Nu antydde herr Hammarskjöld, att det förhållandet, att någon stämning eller något rättsanspråk icke vid domstol gjorts gällande, skulle man kunna tyda så, att Sovjet hyste någon viss osäkerhet om sin äganderätt. Jag tror inte, att det är så mycket på den grunden, som rättegång uteblivit, utan det är på grund av andra förhållanden, särskilt att man velat avvakta så länge som möjligt resultatet av de förhandlingar, som förts tid efter annan. Sedan är det ju så, att det är inte bara fråga om äganderätten, huruvida den ene eller andre har varit ursprunglig ägare till guldets, utan först uppstår frågan om vem som är att betrakta som *deponent* av guldets. Jag återkommer senare här till. Och vidare är det vid rättegång en annan omständighet, nämligen den att Sovjet nationaliserat den bank, som har varit deponent av guldets, som kan komma att inverka. Emellertid, de skäl som anförts mot att antaga det

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
av regeringen framlagda förslaget, kan man indela huvudsakligen i två grupper. Den ena är, att vi på grund av vårt förhållande till Ryssland, på grund av de betydande anspråk, som vi ännu för våra undersåtars räkning ha emot Ryssland, inte borde, som herr Widell uttryckte sig, släppa ut en enda kopek av det ryska guldets till Sovjet. Detta är den ena linjen. Den andra är den, som särskilt framhållits av herr Hammarskjöld, då man dels betonat, att det var så synnerligen riskabelt att göra upp med en okänd ägare, och dels också framfört de betänkligheter, som det medför att lämna från statens sida en uttrycklig garanti gentemot Enskilda banken. Den garantien är ju nämligen inte lämnad mot Sovjet utan mot Enskilda banken.

Vad nu de svensk-ryska anspråken beträffar, är jag den förste att beklaga, att de icke kunnat på något sätt hittills realiseras i någon som helst avsevärd omfattning. Men det är ju redan i debatten konstaterat, att de för närvarande enligt nuvarande rättsregler icke ha någon som helst möjlighet att göra sin rätt gällande uti detta guld. Det beror inte endast på vad som brister i svensk lag, utan också på internationell rätt, att de i detta fall sakna möjlighet till exekution. Men, säger man, då kan man ju göra en lag, som gör det möjligt att komma åt detta guld för det allmännas räkning och att sedan kunna använda det eventuellt till fullgörande till en del åtminstone av de svensk-ryska fordringarna. Ja, jag anser mig inte begå någon indiskretion, om jag säger, att möjligheten att göra en dylik lag har varit under övervägande inte bara i den regering, som jag har varit medlem av, utan också i en tidigare. Man har kommit till ett negativt resultat av olika skäl, som jag inte anser mig böra ingå på, men så mycket kan jag antyda, att man knappast ansett sig böra göra en dylik lex in casu, som tydligen vore riktad åt ett visst håll, när man inte efter nuvarande rättsregler hade möjlighet att göra sina anspråk gällande. Men så har vidare uttryckts den farhågan, att genom en sådan överenskommelse som denna skulle Sverige på något sätt ha avstått, åtminstone reellt sett, från den rätt, som vi gjort gällande, då vi fordrat ersättning för de skador, som vållats våra undersåtar i Ryssland särskilt genom nationalisering av egendom, men även på annat sätt genom ren skadegörelse. Häremot har det ju emellertid försäkrats från regeringsbanken, att trots den litet olyckliga formulering, som jag tror finns i propositionen, om att det »bland annat» skulle göras upp om de och de fordringarna från svenskt håll, är det icke alls meningen att härmed på något sätt prejudicera övriga anspråk. Överenskommelsen har heller inte det innehåll, att man på något sätt prejudicerar den rätt, som Sverige förbehållit sig och som har fått uttryck dels i en särskild deklaration, som tillagts 1924 års avtal, enligt vilken vi ha förbehållit oss alla rättigheter för framtiden, och dels i en försäkran från sovjetrysk sida, att vid kommande uppgörelse beträffande fordringsanspråk mot Ryssland skall Sverige räknas stå i paritet med andra länder, så att vi skola få lika goda villkor vid en sådan uppgörelse, som lämnas något land under jämförbara förhållanden. Någon rubbning av den utfästelse, som sålunda gjordes vid avtalet med Ryssland 1924, kommer icke att ske genom denna överenskommelse.

Men sedan ha vi de betänkligheter, som understrukits även av herr Hammarskjöld, mot att göra upp med vad han kallar en okänd ägare. Det är mycket svårt att yttra sig om vem som kan vara den riktiga ägaren, och även om man skulle vara benägen att säga, att det knappast kan finnas något tvivel om att det är den nuvarande representanten för den ryska staten, är det givetvis omöjligt och olämpligt att ge ett sådant formligt erkännande från något håll här i riksdagen, utan låt oss säga, att den frågan hålles öppen. Emellertid kunna vi väl då komma överens om att den ryska sovjetstaten eller

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

någon annan representant för en rysk stat kan inte gärna komma och stämma, ty den ryska staten har ju reglerat sitt förhållande till den svenska staten enligt den överenskommelse som nu träffas. Vad som skulle utgöra risken och även då innebära en viss risk för den garanti, man lämnat, inte utåt, men gentemot Enskilda banken, för den del av guldets, som icke tillkommer Enskilda banken, det skulle då vara, att en annan än ryska staten komme och gjorde anspråk. Dessa riktas i så fall mot Enskilda banken — ty med den svenska staten har han inte något avtal — och så skulle i fall den nye rättsägarens anspråk mot Enskilda banken godkändes, banken ha sin rätt öppen gentemot svenska staten. Ja, där får jag säga, med den kännedom, jag har om papperen, att det knappast finnes någon risk på den punkten. Saken är ju den, att när det gäller ett depositionsförhållande, rättsförhållandet mellan deponent och depositarie, så har deponenten en rätt att få ut det deponerade ifrån depositarien, alltså i detta fall att få ut guldets, alldeles oberoende av vem som är den bakomliggande ägaren. Nu har man mycket goda skäl, ehuru kanske icke fullt tillfredsställande, att antaga, att den bakomliggande ägaren även på den tiden, då guldets skickades hit, är ryska staten. Men vad vi alltid veta och som i första ögonblicket kan synas inveckla saken, det är att deponenten var en viss stor rysk bank. Denna bank må ha skickat hit det för sin egen räkning, för ett konsortium, som fått kredit här, eller i sista hand för ryska statens räkning; det är i sista hand för den ryska banken, som Enskilda banken från begynnelsen hade att redovisa, och denna ryska bank är den enda, som, såvitt jag kan förstå, kan komma och göra anspråk på guldets, d. v. s. denna banks fordringsägare. Vad den ryska banken själv som rättssubjekt beträffar, är det slut med den; den är enligt rysk lag nationaliserad, och såväl dess fordringar — ja, troligen har väl inte den ryska staten betalt dess skulder, men dess fordringar har den tagit hand om, och dess aktier och tillgångar har den tagit hand om, och aktieägarna har den också tagit hand om på det sättet nämligen, vilket underlättade nationaliseringen i hög grad, att aktierna i de olika företagen infordrades, så att Sovjet kunnat fortsätta den gamla rörelsen i den privata äganderättens former, såsom aktieägare i bolaget, eller också låta de privata bankerna uppgå i Sovjets egen bankrörelse. Vad som hänt i detta fall, törs jag inte säga, men faktiskt är den sedan i december 1917 eller något dylikt datum jämte andra banker nationaliserad enligt de lagar, som införts i Sovjet. Denna nationalisering kan visserligen icke grunda någon äganderätt i Sverige. Vi komma inte att utan vidare godkänna ett anspråk från rysk sida på grund av något bevis därifrån om att egendomen är nationaliserad. Det går jag ut ifrån att de svenska domstolarna icke göra. Man har i utländsk praxis, där vi haft rättsfall, ställt sig olika, men jag går ut ifrån, att vi inte erkänna nationaliseringen som ett rättsfaktum för äganderätt och dylikt, om saken kommer till en svensk domstol. Men ett annat resultat, som man kommit till i internationell rättspraxis, det är, att *representationsrätten*, d. v. s. rätten att företräda de intressen, som det är fråga om, får bedömas efter i detta fall rysk lag, och följaktligen skulle den ryska staten kunna tala både för sig och för den tidigare ryska privatbankens räkning. I den mån denna överhuvud taget erkännes som ens skuggan av ett forntida rättssubjekt, så skulle Sovjet ha rätt att i nuvarande läge tala och att göra det både för sig själv och för banken. Och i det fallet får man ju säga, att risken är ingen, ty vad ryska staten avstår genom denna överenskommelse för egen räkning, har den också avstått för den förra bankens räkning.

Här rör man sig på ett tämligen osäkert område, när man bedömer rättsverkningarna av förhållanden, som inträffat under så säregna omständigheter.

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

ter, som den ryska revolutionen, men på grund av vad jag sagt tror jag man kan vara så tämligen säker, att vid träffandet av en dylik överenskommelse som denna, vi inte ha att befara några efterräkningar, som kunna visa sig vara av någon verklig fara.

Med hänsyn till att, som det anmärktes från utrikesministern, det här är en gammal, segsliten affär, som undan för undan varit föremål för överläggningar under olika regeringar, och även om jag tycker, att denna förlikning är mycket mager, vill jag ändå inte taga på mig ansvaret att rösta emot den. Då det gäller förhållandet till främmande länder och icke minst ett så ömtåligt förhållande som det till vårt östra grannland, bör riksdagen, synes det mig, ge regeringen ett långt gående förtroende och fullmakt att handla i vidsträckt omfattning efter bästa förstånd. Jag tror då, att man också bäst i längden gagnar landets intressen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Nilsson m. fl. gjorda reservationen.

Häri instämde herr *Andersson, Karl Andreas.*

Herr Trygger: Herr talman! Herr Lindhagen gjorde mot mig gällande, att jag — såsom utrikesminister, sade han, men det var jag inte den gången, utan jag var statsminister — år 1924 skulle ha offrat Rysslandssvenskarnas och även andra svenskars intressen och fordringar i Ryssland vid den handelsuppgörelse, som då skedde. Jag fattade vad han yttrade på det sättet. Jag vill då erinra om vad herr Löfgren här har sagt, nämligen att det är så långt ifrån att detta skulle vara riktigt, att tvärtom i avtalet finns en uttrycklig bestämmelse, enligt vilken de svenska fordringarna skulle behandlas lika förmånligt som enligt varje överenskommelse, som Ryssland kunde träffa med annan stat. Samma förmåner skulle således tillkomma oss som andra, och längre kunde man då icke komma.

Vad nu beträffar föreliggande fråga vill jag omtala, att jag för min del i utrikesnämnden avstyrkt, att en kungl. proposition av detta innehåll skulle framläggas. Jag är inte alls någon folkrättslärare, och jag är numera knappast någon rättslärare heller. Men jag har reminiscenser åtminstone av den vanliga juridiken, och jag kan icke finna annat, än att i ett fall som detta det naturligaste och enklaste skulle vara, att ryska staten vid domstol stämde den, som innehar detta guld, nämligen Stockholms Enskilda Bank. I sammanhang därmed vill jag säga, att i all denna ovisshet om vem som har någon som helst rätt och befogenhet med avseende på detta guld, synes det mig obestridligt, att om ingen ägare finnes, som kan styrka sin rätt, så finns det dock en besittare, och det är just nämnda bank. Och då har denna företrädesrätt framför alla andra, såvitt jag kan förstå, med avseende på sina fordringar, och man måste, när den är i besittning av saken, taga för goda alla dess uppgifter om den egenskap, i vilken den har detta guld, och de rättigheter, som den äger i samband med denna deposition såsom säkerhet för dess fordringar eller eljest. Detta är den enda verkligt fasta punkten.

Jag återgår nu till frågan om, att ryska staten borde göra sin talan gällande vid svensk domstol. Den siste ärade talaren uppställde frågan, varför inte ryska staten gjort detta under denna långa tid, som förflutit efter depositionen. Han kom till det resultatet, att skälet skulle vara, att den inte ville forcera saken utan avvakta, om man ej på underhandlingens väg skulle kunna komma till ett resultat. Det är för visso synnerligen gentilt, när man har en fordran, att underhandla under en så lång tid, men det kan ju ha sin förklaring. Om nu resultatet av underhandlingarna inte godkännes av riks-

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
dagen enligt det förslag, som nu är före, kanske ryska staten kan finna sig ha anledning att göra process.

Då blir det fråga om, vad den har för utsikter att vinna i rättegången. Den siste ärade talaren gjorde gällande, att den konfiskation av enskild egendom, som skett i Ryssland, icke erkännes av andra stater med avseende på rysk privat egendom, som finnes på deras respektive områden. Detta är alldeles riktigt. Och det vore ju en orsak för Ryssland att icke börja process. Men så nämnde han en annan omständighet. Han förklarade, att det förhåller sig på det sättet, att man visserligen inte erkänner, att konfiskationen skapar en äganderätt för ryska staten till dessa föremål, men däremot föreläge en representationsrätt för ryska staten. Där ingen annan kunde visa befogenhet att representera det rättssubjekt, vars egendom det är fråga om, hade ryska regeringen i kraft av sitt representantskap för ryska staten rätt att göra det.

Men förhåller det sig på detta sätt, kan ju ryska staten göra process. Den kan väl inte ha det bättre. Ryska staten blir i så fall en juridiskt bemyndigad representant för den för närvarande okände ägaren till ifrågavarande guld. Då har den alla möjligheter att disponera såsom en dylik representant, alldeles som en förmyndare, vilken har långt gående befogenheter, eller en bolagsstyrelse eller vad man nu vill.

För min personliga del är jag emellertid inte lika säker på, att en svensk domstol skulle erkänna ett dylikt representantskap, men, som sagt, jag är ej expert i folkrätt. Jag utgår ifrån herr Löfgrens eget påstående om, hur saken skulle förhålla sig. Men då måste man verkligen säga, att ryska staten har all anledning att inleda en dylik process.

Jag erkänner, att de juridiska frågorna i detta fall äro ganska svåra. Men å andra sidan, när domstolsvägen finnes öppen, tycker jag, att det minsta man kan begära är, att den, som gör anspråk på att få del i detta guld, går den vägen, innan man vidtager något arrangemang, varigenom man mellan den ene och den andre fördelar ifrågavarande egendom.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Wohlin*.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Det är i föreliggande fråga, såsom redan av debatten framgått, ytterst svårt att taga en bestämd ståndpunkt. Man kan visserligen såsom den siste ärade talaren säga, att man i likhet med statsutskottet får hoppas, att frågan blir löst på rättslig väg. Men som hans excellens också framhållit, föreligger då den situationen, som man måste hålla för ögonen, att det under tiden kan komma en uppgörelse till stånd mellan banken och den utländska maktens regering och att det under sådana förhållanden kan hända, att Sverige inte får någon del av detta guld.

Jag vill i det sammanhanget också säga, att jag tror, att det mellan den siste ärade talarens ståndpunkt i fråga om representationsprincipen och den näst föregående talarens kanske inte är så stor skillnad, som det syntes framgå. Ty herr Löfgren yttrade sig, såvitt jag vet, på det sättet, att det finns en *internationell utvecklingslinje*, enligt vilken man visserligen inte erkänner äganderättens men väl representationsrättens övergång. Men han uttalade sig inte, såvitt jag förstår, i frågan, huruvida denna uppfattning också kunde antagas ha resonans inom svensk juridik. I det fallet är frågan alldeles öppen, och det kan hända, att ryska regeringen också tar hänsyn därtill.

Jag tror, att riksdagen bör vara regeringen tacksam för att den lagt fram denna fråga. Det skulle eljest kunnat göras gällande, att regeringen här gjort

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
sig skyldig till en underlåtenhet. Men jag tror inte, att riksdagen bör känna sig förpliktad att, därför att regeringen framlagt förslaget — det måste den ju göra i någon form — också nödvändigtvis bifalla det.

Här är det två intressen som stå emot varandra. Det är å ena sidan intresset att få guld, alltså det ekonomiska intresset. Guldlockar och drar, och vi vilja ha en liten bit med. Å andra sidan stå mycket starka juridiska betänkligheter och svårigheter.

Jag ställer då för mig spörsmålet: Vilketdera intresset bör staten genom riksdagens beslut i första hand stanna för, en orubbad rättsordning eller en del av vinsten?

För mig är svaret inte svårt. Jag måste säga mig, att det är riktigare att ställa sig på den ståndpunkten, som den ärade representanten för statsutskottet i sitt sista anförande intog. Även om vi genom att gå denna väg inte kunna räkna med, att guld kommer att vara kvar utan kommer att gå bort, är det riktigare att intaga den ståndpunkten. Jag vill visserligen inte ge denna utveckling min välsignelse, såsom han tycktes göra. Men jag måste säga mig, att om vi avslå den kungl. propositionen med öppna ögon för denna risk och göra det i den uppfattningen, att det är bättre att inte på något sätt vara med om ett åsidoskjutande av rättsmomenten för att göra en ekonomisk vinst, så äro vi på den säkra sidan.

I stort sett måste jag ansluta mig till den synpunkt, som av herr Hammar-skjöld framfördes. Jag vill tillägga, att det förefaller mig, som om Enskilda bankens intresse av att få denna garanti från svenska statens synpunkt dock ger vid handen, att den hitintills varit betänksam — om den alltså är betänksam, vet jag inte — mot att endast nöja sig med en garanti, som ligger i att sovjetregeringen skulle åta sig ett ansvar för återbetalning. Den måste förbehålla sig, om den gör upp uteslutande med Sovjet, att den deponent eller hans rättssinnehavare, som kan komma att göra anspråk, också gör det.

Man måste också, när det gäller ett sådant här förhållande räkna med en annan omständighet. Det är, att en statsmakt i våra tider inte är så särdeles evig. I dessa revolutionära tider kan det inträffa nya revolutioner och då kan det hända, att bakom rättsanspråken ställas en makt. Det är gentemot denna möjlighet, maktens möjliga användning, som den svenska statens garanti till banken kan vara av värde för banken. Och då jag inte har någon som helst lust att här vara med om att vidtaga åtgärder, om vilkas blivande politiska verkningar jag saknar all kunskap, och som jag saknar all möjlighet att bedöma, tillåter jag mig, herr talman, att från dessa synpunkter yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Geijer: Herr talman! Jag begärde ordet endast för att få till protokollet antecknat, att jag i allo delar de synpunkter, som herr Hammar-skjöld för en stund sedan framhöll. Jag försatte då tillfället att instämma, och det finns då ingen annan form att tillkännagiva denna min inställning än att här begära ordet.

Jag tror för min del, såsom den siste ärade talaren, att det näppeligen kan få vara guld, det vill säga den ekonomiska synpunkten, som här skall vara avgörande, utan en önskan att inte få en rättsuppfattning, som jag för min del inte delar, erkänd från vår sida.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Utrikesministern framhöll, att det här gällde att undanröja ett irritationsmoment. Debatten har givit anledning till åtskilliga uppslag, där det gäller att undanröja även andra irritationsmoment.

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

Sålunda var det med flit jag nämnde herr Tryggers namn för att upplösa honom till att göra det inlägg, som jag önskade från hans sida. Jag beskyllde inte herr Trygger för någonting, men jag sade, att dessa svenskryssar, som äro utarmade, allmänt ha den uppfattningen, att svenska regeringen underlåtit tillvarataga deras rätt. Detta har irriterat dem i högsta grad. Nu fingo vi äntligen en försäkran, att de misstagit sig, åtminstone såvitt på herr Tryggers anförande kan ankomma. Det är bra, att det är sagt, och Trygger måste förstå, att jag inte obetänkt lade honom någonting till last i detta avseende.

En annan intressefråga, som kommit upp även i detta sammanhang, är den politiska sekretessen. Herr Widell yppade här någonting, som muntligen hade sagts i statsutskottet, och så förklarade herr Sandler, att det var en indiskretion av honom att tala om, att svenska regeringen möjligtvis tänkte att nästa år komma fram med en proposition för att låta Rysslandssvenskarna få en del i det belopp, som svenska staten tillförsäkrat sig genom detta avtal. Det kan ju hända, att Sandler har rätt på sätt och vis. Det kan vara obehagligt att redan nu yppa detta, ty därigenom skulle svenska regeringen givit tillkänna, att den inte gillade den ryska konfiskationen utan tänkte använda en del av de ryska pengarna för att ersätta svenskar, som blivit lidande genom denna konfiskation. Men när det är omtalat i statsutskottet och frågan i alla fall skall komma fram vid nästa riksdag, är det väl inte någon indiskretion att yppa det redan nu, såvitt jag förstår.

Men ännu mer, herr talman! En ledamot av statsutskottet viskade till mig — det var inte herr Widell — och han tog ett löfte av mig att inte nämna hans namn, ty alla äro rädda för sekretessen i utrikesdepartementet och för att trampa den på tårna — att det från berörda departement kommit en akt ned till statsutskottet, i vilken nästan vartenda papper var stämplat med den hemliga stämpeln, den röda. Den enda punkt i vilken utrikesdepartementet är rätt, så är det, när det stämplar en röd stämpel på alla papper, ofta, det förefaller mig oftast utan någon rim och reson, herr talman!

Hur länge skall nu detta få fortfara? Jag har jämte herr Sandler, tror jag, varit med om att motionera, då vi voro i oppositionen och fristormare i andra kammaren, om demokratiens uppgift att komma till rätta med den diplomatiska sekretessen. Då är det allra minsta man kan begära, att vårt eget utrikesdepartement inte nu är allt för självrådigt, när det gäller denna stämpelmaskin — det är ett nytt utslag av maskinkulturen att sätta dessa röda stämplat på papperen, och så är hela det svenska statsskicket bundet av detta säkerligen merendels oförnuftiga hemlighetsmakeri.

När jag en gång gick upp till utrikesdepartementet för att ta reda på en sak, svarades, att man inte fick visa diariet, ty där förekommo också ärenden, som voro hemliga. Att ett sådant ämbetsverk tolereras, herr talman!

År 1923, tror jag det var, skrev riksdagen i enlighet med en motion av mig och begärde ändring såsom jag tror även härutinnan, men inte ett ord har ännu avhört. Jag har för mycket att göra i riksdagen och kunde inte väcka frågan i år heller, men nästa år skall jag interpellera utrikesministern och fråga, vart den där riksdagsskrivelsen egentligen tagit vägen. Förste vice talmannen Olof Olsson efterlyste också en gång i ett anförande, vart denna riksdagsskrivelse tagit vägen.

Vad nu angår de sista anförandena, som gingo ut på att det är tryggast för den svenska staten att bara hålla sig till rättsordningen, så ligger det någonting i detta. Men här är saken så komplicerad genom internationella förhållanden, som kommit emellan, revolutioner, som kommit emellan, och enskilda intressen av olika slag, som kommit mellan. Det kan hända, om man bara håller sig till den formella rätten, att då besannat sig de romerska juristernas

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
uttryck: summum jus, summa injuria. Den högsta rätt, som herrar Trygger och Reuterskiöld och andra rättslärda från Alma Mater Upsaliensis göra gällande, kommer förmodligen medföra, att ingen får någon rätt och att resultatet alltså blir den högsta orättvisa.

Det finns situationer, där man inte kan lita till lagens bokstav, och då, som också de svenska domarreglerna, vilka stå först i vår lagbok, fastslå: en mager förlikning kan vara bättre än en fet process.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag har fått den uppfattningen att det närmast är känsloskäl, som ligga bakom yrkandena om avslag på den kungl. propositionen och som också ligga bakom statsutskottets yttrande. Det förefaller, som om man tyckte, att det vore någonting smutsigt att ha med det här guldlet att göra. Jag är inte riktigt säker på vad som gjort att man fått den uppfattningen — om det är därför att det är sovjetstaten, som står bakom, eller att det här gäller Enskilda banken. Jag är inte förtjust vare sig i sovjetstaten eller i Enskilda banken, men i affärer skall man ju inte blanda in varken sitt hjärta eller sina känslor.

Nu antar jag, att det är många som mena, att genom att acceptera denna uppgörelse skulle svenska staten på något sätt även ha godkänt konfiskationen och rofferiet på sin tid borta i Ryssland. Men de, som resonera på det viset, blunda alldeles för, att svenska staten har erkänt det nuvarande ryska regeringssystemet. Om man inte velat göra affärer med Ryssland, skulle man inte ha godkänt denna regim.

Herr Hammarskiöld menade, att det var motbjudande att dela en okänd människas eller korporations ägodelar. Men man får väl anta, att förr eller senare måste dessa värden delas; det måste beslutas rörande dispositionen av dem. Man får väl också antaga, att det aldrig kommer att inställa sig någon annan ägare än den ryska staten; ingen annan ägare har i varje fall anmält sig under de gångna åren med anspråk på att få förfoga över guldlet.

Nu kan man ju, som herr Reuterskiöld, räkna med, att det kommer att bli en annan regim i Ryssland. Jag tycker emellertid inte, att vi ha någon anledning att i denna situation spekulera i någonting sådant. För övrigt tror jag inte, att vi kunna komma att få bättre villkor, om det blir en, låt oss säga, borgerlig regim därborta. Jag tror tvärtom.

De juridiska subtiliteterna tycker jag, att vi i det här sammanhanget kunna lämna åt sitt värde. Svenska riksdagen kan uppfatta denna transaktion som en vanlig affär. Det är klart, att staten tager en viss risk, men det finns också utsikt till en om också begränsad vinst. Om förslaget avslås, kan man tänka sig två vägar: antingen blir det en enskild uppgörelse mellan sovjetstaten och Stockholms Enskilda Bank och i så fall får varken svenska staten eller Rysslandssvenskarna, antager jag, något med av dessa värden, eller också får det hela vila. Det blir en sådan där sjunken skatt, som det möjligtvis kommer att skrivas detektivböcker om under årens lopp, men som under alla förhållanden de fordringsägande Rysslandssvenskarna inte komma att få någon glädje av. De komma att dö samt och synnerligen, innan riksdagen hinna övervinna sina samvetsbetänkligheter, och när kanske det en gång har skett, antager jag, att vi ändå inte få att pröva något förslag till bättre uppgörelse än det, vi nu i dag ha att sätta oss till doms över.

Jag vill ytterligare endast peka på, att pengarna komma ju att stanna inom landet, vad beträffar Stockholms Enskilda Banks och statens belopp, men även den delen, som faller på den ryska staten, kommer väl att användas till likvidering och inköp av svenska varor. Å andra sidan, herr talman, då en sådan överenskommelse ger möjlighet till lösning av många svårigheter och

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
många problem, som ha legat olösta under åren, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Trygger: Herr talman! Den siste talarens yttrande uppkallar mig. Han uttalade sig på ett sätt om Stockholms Enskilda bank, som han nog inte avsåg, men som på mig gjorde ett obehagligt intryck.

Jag vill då för min personliga del förklara, att enligt min åsikt finns det icke något företag i vårt land, det må vara bank eller annat ekonomiskt företag, som dirigeras av personer med eminentare duglighet, starkare rättskänsla och mera vaket sinne för Sverige och hela vårt lands intressen än Stockholms Enskilda bank.

Jag är som sagt övertygad om, att den siste talaren inte hade någon som helst avsikt att uttala något förklenande omdöme, men eftersom han i alla fall ställde banken i ett slags paritet med Sovjet i ett sammanhang, som gav detta intryck, har jag velat för min del göra denna förklaring.

Herr Reuterskiöld: Jag begärde ordet under den näst föregående ärade talarens yttrande. Jag skall förklara mig ense med honom därom, att varken juridiska subtiliteter, känslöskäl eller förhoppningar om en bättre uppgörelse överhuvud taget ha med saken att skaffa.

Juridiska subtiliteter äro inte detsamma som juridiska realiteter, känslöskäl äro inte detsamma som hänvisning till rättsprinciper, där rättsregler inte finnas utformade; och bättre uppgörelse, när man överhuvud taget ingen uppgörelse vill ha, är det heller inte fråga om. Men när det är fråga om juridiska realiteter, då ställer sig för mig frågan: skall Sveriges riksdag på extra ordinär väg ingripa i ett tvivelaktigt rättsligt förhållande för att ge det den form, som på rättslig väg inte kan åstadkommas? Nej!

Herr Bergman: Jag skall icke yttra mig om, vilkendera ståndpunkten som kan vara den principiellt riktiga att intaga, när det gäller denna överenskommelse. Man konstaterar emellertid, att det finns två olika ståndpunkter, som här skarpt och tydligt framträda. Den ena ståndpunkten representeras av statsutskottets majoritet, som anser av skäl, som framförts dels i utskottets utlåtande, dels av flera talare här under debatten, att överenskommelse, rättsligt och principiellt, icke är acceptabel. För dem, som intaga den ståndpunkten — för vilken tungt vägande skäl anförts — torde fråga om Rysslandssvenskarnas ställning icke ha spelat någon roll vid ståndpunktstagandet. Så finns det en annan ståndpunkt, som gör gällande, att man *kan* acceptera den av Kungl. Maj:t föreslagna överenskommelsen. För åtskilliga av dem som intaga denna senare ståndpunkt, torde det i viss mån vara en särskild omständighet, som spelar in vid deras slutliga ståndpunktstagande, och det är den: Hur går det med dem av våra landsmän, som varit utsatta för de mest upprörande orättvisor, genom den folkrättsstridiga konfiskationen av deras egendom och således hava högst grundade anspråk på gottgörelse, nämligen Rysslandssvenskarna? Det vore därför av det största värde, om man från regeringshåll kunde få någon verklig upplysning om, vilka avsikter regeringen i detta avseende har.

Det har antytts här, att, av det, som svenska staten skulle komma att få, skulle det icke bli mer än en liten bråkdel, som skulle tillfalla dessa personer, vilka i många år ha väntat på sin obestriddliga rätt och för övrigt till stor del befinna sig i svåra omständigheter. Om det är så, att det ej blir mera än en obetydlighet att fördela mellan dem, torde deras intresse vara ganska ringa för denna överenskommelse. Detta har åtminstone sagts mig från deras eget

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
håll. Är det däremot meningen, att en väsentligare del av det, som här skulle komma att tillfalla Sverige, skulle vara avsedd att användas för detta ändamål, kommer ju saken i ett något annat läge, låt vara att vad de genom konfiskationen förlorat ingalunda bleve kompenserat därmed. Den synpunkten kan ju dock inverka vid ställningstagandet till denna fråga på det sättet, att kanske åtskilliga anse, att vissheten om en avsevärd gottgörelse åt ifrågavarande personer bör vara villkoret för att gå med på detta avtal, om man överhuvud anser sig av rättsliga grunder kunna acceptera det. Det vore därför, som sagt, önskvärt att få någon autentisk upplysning om, vilken ståndpunkt regeringen i detta avseende intager och vad man eventuellt kan vänta för initiativ från dess sida till förmån för Rysslandssvenskarna.

Då Rysslandssvenskarnas ställning här kommit på tal, ber jag få tillägga ett par ord, eftersom jag var motionär i frågan för två år sedan och i bägge kamrarna då på grund av min och andras motioner beslöts en positiv åtgärd, nämligen att man skulle låta undersöka Rysslandssvenskarnas förhållanden och bl. a. huruvida de intogo en särställning, som skulle kunna göra dem mer berättigade till någon gottgörelse än andra, som råkat i olycka genom världskrigets följder. Denna undersökning igångsattes och den blev, som bekant, anförtrodd åt presidenten Marks von Würtemberg, presidenten Ekeberg och advokaten Forssner. Dessa framstående juristers utredning har utmynnat i ett uttalande till förmån för Rysslandssvenskarna, som av dem ansågos intaga en sådan särställning och därför böra få någon gottgörelse genom svenska statens försorg. Det begärdes av riksdagen vid det tillfället också något, som jag skulle vilja hemställa om, att det så snart som möjligt blir utfört, alldeles oberoende av, huru det går med det nu föreliggande ärendet. Det begärdes nämligen av riksdagen i skrivelse den 4 juni 1931, att ett fastställande skulle ske av Rysslandssvenskarnas i varje särskilt fall genom nationaliseringen vållade förluster. Såvitt jag vet, har detta ännu ej skett.

Med hänsyn till den framskridna tiden skall jag inskränka mig till dessa erinringar, och jag upprepar att det vore av vikt för den sak som nu i dag föreligger att få något svar på den fråga, som jag framställde till regeringen.

Herr Åkerberg: Jag begärde ordet endast för att bekräfta herr Tryggers uppfattning, att jag med mitt anförande inte hade avsett att rikta någon som helst kritik mot den bankinrättning, som det här är fråga om. Jag har för min del ingenting emot att göra affärer med Stockholms Enskilda bank. Jag kan inte heller tro, att jag valde mina ord så, att den tillrättaläggning, som herr Trygger gjorde, också var nödvändig.

Det såg nästan ut, som om herr Trygger menade, att mina ord skulle kunna framkalla något avbrytande av de diplomatiska förbindelserna mellan svenska staten och Stockholms Enskilda bank. Om så skulle ske, måste jag beklaga det, men å andra sidan tycker jag, att herr Tryggers ord läto förmoda, att han menade, att det var just detta, att jag talade om Stockholms Enskilda bank i samma ögonblick, som jag talade om en mot Sverige vänligt sinnad stat, som skulle ha föranlett honom till det anförande, han hade. Jag tror inte, att vi ha anledning att här tala illa om andra stater heller. Också vi ha erkänt den stat, som det här är fråga om, och jag tror inte, att vi ha någon anledning att, därför att vi möjligtvis ogilla sättet för tillkomsten av den nuvarande regimen, blanda in sådana känsloskäl i ett rent praktiskt avgörande som detta.

Herr Ekman: Herr talman, mina herrar! Jag kommer i denna sak att rösta för reservationen och jag vill säga ett par ord till förklaring därför.

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)

Jag tror, att man i denna fråga har blandat in synpunkter, som inte höra dit. Då det av herr Reuterskiöld säges, att det inte passar sig för den svenska riksdagen att blanda sig i ett enskilt rättsavgörande, tror jag inte, att saken ligger till på det sättet. Det är ju dock ett faktum, att det är en annan stat, som gör anspråk gällande. Saken kan inte betraktas såsom en rent privat affär, utan det är något, som också berör den svenska staten i dess förhållande till denna främmande stat.

Man har redan hållit på i femton år utan att hava kommit till rätta med denna sak. Saken måste väl dock ses praktiskt; man måste komma till ett resultat. För mig spelar det inte den ringaste roll, vem som får del i detta guld, och det förstå herrarna, att jag inte vill inlåta mig på någonting, som kan betraktas såsom något orätt.

Man har uppställt den fordran, att saken först skulle gå till domstol och där rättsligen avgöras. Ryska staten skulle således — menar man — stämma Stockholms Enskilda bank med påstående att bli betraktad som ägare eller representant för ifrågavarande gulds katt; och domstolen skulle avgöra, huruvida ryska staten eller någon annan är ägare därtill. Jag tror emellertid inte, att det är möjligt för en svensk domstol att ge en sådan förklaring. Det tjänar rakt ingenting till att gå till domstol med denna sak, ty efter de upplysningar, vi ha fått, kan domstolens yttrande inte bli annat än det, att eftersom ryska staten inte *tillförlitligen* har styrkt, att den är ägare eller representant för ägarna, kunna inte anspråken bifallas. Därmed är det dock inte sagt, att det inte verkligen är ryska statens guld och inte heller är det sagt, att det är någon viss annan rättsägares. Domen kommer att lämna oavgjort, vem som är ägare. Så ligger emellertid saken till redan nu. Man behöver inte gå till domstol för att konstatera, att frågan om äganderätten är oklar. Men det är ju ytterst otillfredsställande, om denna fråga, som på sitt sätt berör både svenska staten och ryska staten, skall lämnas oavgjord för all framtid.

Som saken ligger till, kan jag inte förstå annat, än att man måste gå ut ifrån, att den ryska staten, såsom den själv påstår, är antingen ägare av detta guld eller också representant för ägarna. Det utesluter inte den verkliga äganderätten; ty den verkliga ägaren kan vilken dag som helst uppträda och göra sitt anspråk gällande, och för den händelsen måste ju de, som ha disponerat guld, återbetala det till den rätte ägaren. Det är det, som den nu begärda garantin går ut på. I fall oförmodat den verkliga ägaren skulle uppträda, skulle svenska staten nu förbinda sig att garantera, att han då får sitt. Det är ingenting främmande för vår rättsåskådning. Vi ha ju i vår lagstiftning stadgat, att om en person har varit frånvarande länge och förmodas vara död, kan han bli dödförklarad, och då delas hans egendom mellan hans arvingar och övriga rättsägare. Skulle detta antagande emellertid inte vara riktigt, utan han verkligen lever och kommer tillbaka, då få dessa rättsägare återbetala till honom, vad de ha delat sig emellan. Det är något liknande, som föreligger här. Man går ut ifrån ett faktiskt förhållande och ordnar upp saken därefter; men skulle detta antagna förhållande visa sig vara oriktigt, och den verkliga ägaren kommer, är han på intet sätt berövad sin rätt. Han har då svenska statens garanti, att han får sitt åter. Det är just en sådan garanti, som det begäres, att riksdagen nu skulle gå in för. Således någon orätt mot den verkliga ägaren gör man inte; och risken att ikläda sig en sådan garanti är minimal. Ty jag tror inte, att någon annan än ryska staten skulle kunna med framgång uppträda vid någon svensk domstol och bevisa sig vara ägare. Förhållandet är ju visserligen svårbedömligt ur juridiska synpunkter, men någon annan verklig ägare tror jag aldrig kan uppträda och göra någon rätt gällande. Det finns ingen människa som kan säga, vem denne ägare skulle

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.)
vara. Alltså tycker jag, att det är praktiskt, att man nu ordnar upp detta förhållande; och det kan inte ske på ett humanare sätt än som nu skulle ske. Jag befarar, att ifall inte riksdagen nu stöder regeringens förslag, kan uppgörelsen bli sådan, som vi inte skulle gilla.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Jag anser mig böra svara några ord med anledning av det anförande, som hölls, när jag kom in i kammaren, av herr Bergman, som gjorde en del förfrågningar rörande Rysslandssvenskarna.

Vad jag kan säga utöver den upplysning, som redan är meddelad, är helt enkelt det, att det har varit min avsikt att, sedan detta ärende väl är överstökat, anmäla hos Kungl. Maj:t den kommittéutredning, som förefinns rörande Rysslandssvenskarna, och det yrkande, som är ställt från deras sida.

Några andra upplysningar har jag inte att giva i detta sammanhang, men jag vill vänligen fästa herr Bergmans uppmärksamhet på det förhållandet, att om det inte finns någonting för staten att få med av detta guld, kan ju i varje fall Rysslandssvenskarnas intresse inte bli bättre tillgodosett, än när det finns någonting. Att man måste fästa uppmärksamheten därpå, beror ju på den omständigheten, som jag antydde i mitt första anförande, nämligen att det finns ett annat alternativ, än att guldet bara kommer att ligga kvar. Jag konstaterar, att statsutskottets talesman här utan vidare förklarar, att om det göres en sådan uppgörelse utan statens medverkan, har statsutskottets talesman däremot ingenting att erinra.

Jag tror, att herr Bergman har en tillräcklig vägledning däri.

Herr Widell: Herr talman! Endast ett par ord till hans excellens. Mitt yttrande om min ståndpunkt till en sådan här uppgörelse innebär givetvis, att en sådan uppgörelse inte på något sätt angår statsutskottet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen, som under densamma infunnit sig och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagandet av det förslag, som innefattades i den av herr Nilsson i Malmö m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 128, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nilsson i Malmö m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som

Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank. (Forts.) ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 132, i anledning av väckt motion om viss engångsersättning till änkefru Emma Kleberg;

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel m. m.; samt

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 76, angående ersättning åt av utskottet vid behandling av vissa ärenden anlitade biträden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1933/1934 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 45, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 232, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 272, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till partiell löneförbättring för häradshövdingarna; samt

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenkungörelse m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

*Förslag till
vapenkun-
görelse m. m.*

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

Genom en den 2 juni 1933 dagtecknad proposition, nr 268, hade Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sociallärenden dels förklarat sig vilja inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till vapenkungörelse, dels ock föreslagit riksdagen att under femte huvudtiteln, avdelningen Polisväsendet, till förvaring och vård av vissa skjutvapen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor.

Propositionen hade hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, i vad Kungl. Maj:t däri förklarat sig vilja inhämta riksdagens yttrande över vid propositionen fogat förslag till vapenkungörelse. I övrigt hade propositionen hänvisats till statsutskottet.

I samband härmed hade utskottet förehaft de inom riksdagen väckta motionerna nr 343 i första kammaren av herr *Reuterskiöld* m. fl., nr 344 i första kammaren av herr *Karl Gustafsson*, nr 539, i andra kammaren av herr *Johansson* i Huskvarna och nr 540 i andra kammaren av herr *Ossbahr* m. fl.

I motionerna hade hemställts:

i motionen I: 343, att riksdagen, därest riksdagen icke funne skäl avslå ifrågavarande proposition, ville, med de förbättringar utskottet kunde komma att föreslå, för sin del antaga författningsförslaget såsom lag att gälla till den 1 juli 1934;

i de likalydande motionerna I: 344 och II: 539, att riksdagen måtte i sitt yttrande över det föreliggande kungörelseförslaget föreslå den ändring, att kungörelsen icke komme att omfatta jaktgevär; samt

i motionen II: 540, att riksdagen ville för sin del avstyrka det i propositionen framlagda förslaget till vapenkungörelse.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet anført:

»I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet, att 1927 års vapenkungörelse är behäftad med vissa brister. För granskning av det föreliggande förslaget till ny författning har emellertid endast en synnerligen begränsad tid stått till utskottets förfogande. Med hänsyn härtill och i betraktande av den mångfald våra och tveksamma frågor, som förslaget innehåller, finner sig utskottet ur stånd att avge något yttrande över förslaget. Utskottet vill emellertid tillkännagiva, att utskottet icke har något att invända emot att, i avvidan på ny lagstiftning i ämnet, Kungl. Maj:t redan nu vidtager vissa ändringar i 1927 års kungörelse, ägnade att göra kungörelsen mera effektiv. Det synes utskottet som om i sådant syfte den nuvarande bestämningen av de med kungörelsen avsedda vapen borde utvidgas till att omfatta alla vapen som huvudsakligen äro avsedda för krigsbruk. Vidare kunde genom införande av fängelse i den gällande strafflatituden för olovligt innehav av vapen vinnas, att på sätt jämväl genom straffbestämmelserna i förslaget avsetts husrannsakan må kunna ske till utrönande av huruvida någon olovligen innehar vapen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, under återopande av de utav utskottet anförda synpunkter, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ansett sig icke böra avgiva något yttrande angående det genom propositionen framlagda förslaget till ny vapenkungörelse; samt

b) att de i ämnet väckta motionerna måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under a).»

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

Reservation hade anmälts av herrar *Wagnsson, Sjögren, Olsson* i Mellerud och *Rosander*, vilka hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av det genom förevarande proposition framlagda förslaget till vapenkungörelse icke funnit anledning till erinran mot detsamma.

Herr Wagnsson: Herr talman! Fjolårets riksdag anhöll, som herrarna torde erinra sig, hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning rörande förhindrandet av tillkomsten av väpnade privata sammanslutningar. I höstas tillkallade också socialministern fem sakkunniga för ändamålet. Dessa sakkunniga överlämnade, som framgår av här föreliggande handlingar, den 9 maj i år en promemoria, i vilken påyrkades en revision av 1927 års kungörelse om vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition. Sedan denna promemoria har varit på remiss, utarbetades på grundval av akterna i ärendet den förevarande propositionen. Dess syfte är att förhindra tillkomsten av privata beväpnade kårer. Man tror sig kunna nå detta syfte genom en radikal skärpning av vapenkungörelsen. Dels skulle denna kungörelses straffbestämmelser skärpas och dels skulle kungörelsens räckvidd utvidgas till att omfatta bland annat också slätkborrade jaktgevär.

Slutligen skulle också provas, huruvida de nuvarande vapeninnehavarna voro i behov av vapnen. Tillstånd att inneha skjutvapen skulle endast meddelas till enskild person. För att göra kontrollen effektiv behöfdes det emellertid, som socialministern framhåller i den förevarande propositionen, en inventering av vapeninnehavet i riket och att i samband därmed en prövning skulle företagas, huruvida de, som för närvarande få inneha vapen, fortfarande böra äga rätt att inneha dessa. Det synes mig, som om socialministern haft mycket starka skäl för denna sin ståndpunkt. Om nämligen något skulle inträffa, som gjorde det önskvärt från statsmakternas sida att åstadkomma en fullständig avväpning av civilbefolkningen, behöver man ha reda på, var de olika vapnen finnas.

Utskottet har emellertid avstyrkt propositionen. Utskottet erkänner visserligen, att den nuvarande vapenkungörelsen är behäftad med vissa brister, men utskottet vill endast i ett avseende medverka till att dessa brister minskas, nämligen genom att skärpa straffbestämmelserna till fängelsestraff i vissa fall och därigenom möjliggöra en husrannsakan, i den mån sådan kan vara behöfelig. Naturligtvis är detta i och för sig ett betydande framsteg, men det synes mig vara otillräckligt, och det förefaller mig, som om socialministern haft mycket starka argument att komma med i propositionen. Tyvärr har utskottet inte berett sig tillfälle att ingå i någon närmare detaljgranskning av förslaget. Jag är övertygad om, att därest utskottet gjort detta, skulle det ha visat sig vara möjligt att på grundval av denna proposition komma med ett utlåtande, som i stort sett inneburit ett tillstyrkande av förslaget.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till den reservation, som afgivits av mig och ett par av utskottets socialdemokratiska ledamöter.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Jag är däremot alldeles övertygad om, att därest utskottet här verkligen hade ingått och kunnat ingå på en närmare granskning, hade resultatet bara blivit, att utskottet hade i sitt för övrigt förträffliga utlåtande strukit sista satsen i motiveringen på sid. 14, som börjar med orden »Det synes utskottet som om» och slutar på sidan 15 med orden »olovligen innehar vapen». Detta uttalande är ur min synpunkt ganska betänkligt.

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

Det oaktat, herr talman, skall jag inskränka mig till att uttala dessa betänkligheter och får i övrigt yrka bifall till utskottets hemställan.

Jag kan inte finna annat, än att utskottet här har gått på den raka och rätta vägen. Det får bli en *lagstiftning*, över vilken lagrådet hörts, innan riksdagen fattar beslut, och inte ett beslut, som kommer till Kungl. Maj:t för att sedan gå till lagrådet.

Utskottet har nu under tiden och i avvaktan på en lagstiftning velat medgiva vissa administrativa förändringar, och för att göra dessa i överensstämmelse med sin principiella uppfattning har man hemställt, att riksdagen skall för sin del i förväg giva sitt samtycke till vissa sådana ändringar och tilllägg. Angående den vägens användning vill jag endast säga, att om jag inte gör ett yrkande om avslag, beror detta därpå, att det är ett exceptionellt fall och att undantaget, herr talman, måtte få bekräfta regeln.

Herr Åkerman: Herr talman, mina herrar! Såsom ordförande i utskottet skall jag be att få säga några ord om, hur det legat till med det här ärendets behandling.

Herr talmannen erinrar sig kanske, att för en månad sedan avlämnade jag en tablå över ställningen i första lagutskottet. Den var verkligen mycket glädjande. Man kan säga, att utskottets arbete praktiskt taget var avslutat redan för en månad sedan. Men man skall aldrig ropa hej, förrän man är över bäcken. Vi gingo där i glädjen en ganska lång tid, och de av utskottets ledamöter, som inte voro med i andra stora utskott, som arbetade under tiden, kunde resa hem. Men så kom den här propositionen in till riksdagen; det var den 7 juni, som den avlämnades. Motionstiden gick till ända den 18 juni, och motionsrätten utnyttjades ganska flitigt. Om jag inte missminner mig, kom det in fyra motioner och den sista av dem den 15 juni.

Det var även andra omständigheter, som gjorde, att det inte fanns någon möjlighet att få utskottet samlat förrän den 16. Men då sammanträdde vi, fastän det var två dagar kvar på motionstiden. Det hölls ett mycket långt sammanträde i utskottet, och propositionen blev mycket ingående föredragen. Vi hade för säkerhets skull kallat eller rättare sagt vänligen anmodat en av ministärens medhjälpare i det här ärendet att vara närvarande vid frågans behandling och under den diskussion, som skulle förekomma, för att han skulle kunna stå till tjänst med alla de upplysningar, som vi behövde. Jag kan kanske säga, att vi det första sammanträdet sutto oavbrutet i över tre timmar och arbetade så gott vi kunde med den här frågan.

Jag går väl inte grannlagenheten för nära, om jag säger, att vid sammanträdet den 16 juni hade jag för min del en förhoppning om, att man skulle kunna vinna pluralitet för ett uttalande, som i stort sett skulle ställa sig välvilligt till förslaget. Den tid, som återstod av dagen och av den under denna årstid så ljusa natten, användes till att sätta ihop ett förslag till förlikning inom utskottet angående den här saken. Jag har detta förslag här i min hand, men skall inte trötta kammaren med att läsa upp det. I stället skall jag be att sedan få överlämna det till herr socialministern, så att han kan gömma det i någon av sina lådor i departementet, därför att det kan kanske ändå komma till någon nytta. Men att belasta protokollet med detta förslag vill jag för min del inte.

I alla händelser kan jag säga, att när jag kom till sammanträdet den 17 juni, dagen därpå alltså, var jag fylld av förhoppningar. Men de grusades på ett nästan hemskt sätt. Det var en fullständig strid på kniven, och till sist hade så gott som var och en av utskottets ledamöter sitt förslag, så det såg verkligen hopplöst ut. Herrarna kunna ju förstå, att det här inte är

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

någon barnlek, och propositionens lagtext går ju i alla fall på åtskilliga trycksidor, fastän jag villigt skall erkänna, att en del av paragraferna finnes i den gamla förordningen. Det är i allt fall ett ganska stort lagverk. Jag vill visst inte förtänka de yngre herrarna i utskottet, som ha förklarat sig beredda att skänka sin välsignelse åt förslaget, det vill jag inte klandra dem för, men å andra sidan hoppas jag, att man skall förstå, att jag som ordförande ändå inte tyckte, att jag skulle kunna taga på mitt ansvar att tillstyrka ett så stort lagverk utan den ingående granskning, som var behöfvig. Jag har därför ställt mig utanför hela saken och vill naturligtvis inte blanda mig i den detaljdiskussion, som kan komma att uppstå här.

Jag är för min del ändå rätt så belåten med pluralitetens beslut. Vi säga visserligen, att i brist på tid ha vi inte kunnat taga någon definitiv ställning, men vi rekommendera dock en väg, som vi tycka är framkomlig, ifall vederbörande minister under mellantiden till nästa riksdag skulle önska ge större effektivitet åt den gällande kungörelsen.

Detta är vår ställning, och jag beklagar, att det fogat sig så, att jag ansett mig böra i viss mån ställa mig utanför spelet, men det blir väl andra, som komma att yttra sig närmare i själva saken. Jag yrkar bifall till den hemställan, som utskottet här gjort.

Herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Jag anser mig skyldig att så kort jag kan söka belysa det föreliggande förslaget och anledningen till, att det har förelagts innevarande års riksdag.

I själva verket innebär detta förslag ingenting annat än ett rent konsekvensbeslut till den utredning, som den svenska riksdagen själv begärde under föregående år. Det var ursprungligen inte regeringens avsikt att forcera fram detta ärende, men å andra sidan kan det inte hjälpas, att under februari och mars månader inträffade det ute i världen sådana händelser, att man förmärkte en väsentligt stigande oro. Och att vågorna från dessa oroshärdar ute i världen slog oöfver även till vårt land, det kan ingen vaken iakttagare förneka. Då hela tidsläget är sådant, att det är stor arbetslöshet överallt och mycken oro i sinnena på grund av den ekonomiska depressionen, som drabbar nästan alla folklager, och då därtill förmärktes en ständigt växande livaktighet i en agitation, som syntes gå ut på, att man skulle gå till verkligt allvarliga angrepp emot de demokratiska institutionerna, ansåg sig regeringen inte kunna taga på sitt ansvar att i den arsenal av medel, genom vilka man skulle kunna i vårt land *förebygga* en icke önskvärd utveckling, undvara en skärpt vapenförordning. Därför ansågo vi, att det var nödvändigt, att det utarbetades förslag till en ny vapenförordning.

Med den tågorordning, som gives i vårt land, kan ett förslag, som förberetts jämförelsevis sent, tyvärr inte så snabbt komma inför riksdagen. Ett otroligt antal myndigheter skola yttra sig över ett sådant förslag som detta, och de måste, även om man begränsar tiden för dem, dock ha någon tid på sig. Vad de säga skall sedermera granskas i departementet av dem, som ha hand om lagstiftningsarbetet, och slutligen skall man i regeringen taga definitiv ställning till förslaget. Det är ju bekant, att detta i det här fallet skedde ganska sent. Själva propositionen är dagteknad först den 2 juni, och det är självfallet, att då det på det här sättet hade blivit ett långt dröjsmål med möjligheten att kunna presentera propositionen inför riksdagen, regeringen mycket noga övervägde, huruvida man ändå borde gå till den åtgärden att lägga fram den.

Det, som slutligen bestämde regeringen för att i alla fall anmoda riksdagen att yttra sig om ett förslag till ny förordning, var en tabell över innehavet av

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

de licenserade skjutvapen, som för närvarande finnas i vårt land. Jag vill därvid erinra om, att utanför de vapen, för vilka man nu behöver licens, ligga bl. a. alla jaktvapen. Det visade sig nämligen, att med myndigheternas tillstånd har det beviljats 264,591 gevärslicenser och 86,610 revolverlicenser. Inför de siffrorna sade vi oss, att man kan inte utan vidare låta detta fortsätta med en så pass rundhänt licensgivning för skjutvapen, som tidigare ägt rum. Under år 1932 har det inlämnats 11,612 ansökningar och under 1931 12,138. Antalet gevär, som äges, var i första fallet 20,700 och i andra fallet 22,800 samt respektive 5,800 och 5,517 pistoler. Ökningen av antalet på enskilda händer befintliga farliga vapen är alltså så stor, att det inkommer omkring 25,000 nya ansökningar för varje år, som går.

Ju längre man skjuter på att här ingripa, desto flera sådana vapen komma att gå ut. Då mena vi, att det är olämpligt att uppskjuta en inventering, varvid man åsyftar att få pröva behovet av vapen. Det betyder bara, att arbetet vid inventeringen kommer att bli ännu större. Det blir enormt, som det är med dessa 350,000 vapen, som finnas, men det blir ännu större, om man skjuter på ärendet. De kostnader, som kunna följa med åtgärder, som skola vidtagas med anledning av en sådan här vapeninventering, bli också ytterligare ökade.

Sedan utskottet sagt, att man inte hunnit pröva förslaget, kan jag naturligtvis inte gå igenom alla dessa paragrafer inför kammaren, men vad innehåller då i huvudsak den nya förordningen? Jag kan begränsa mig till att tala om fyra olika punkter.

För det första anses det vara nödvändigt med en vapeninventering. Den skall inte äga rum endast för att pröva behovet hos dem, som fått licenser, utan denna inventering är också nödvändig, därför att de vapen, för vilka man en gång fått köplicens, ha kunnat komma på andra händer genom gåvor, arv och överlåtelser av olika slag. Det kan man inte veta någonting om för närvarande, och man behöver också ha kännedom om detta.

För att över huvud kunna nå syftet med en skärpt vapenförordning, behövs det för det andra, att det jämte köplicens införes en så kallad innehavarlicens. Den person, som innehar ett skjutvapen, skall alltså vara skyldig att visa, att han har tillstånd att inneha vapnet. Detta tror jag är en åtgärd, som, om man överhuvud vill något på detta område, är absolut oundgänglig.

Det tredje, som man behövde göra, om man ville nå målet — men som jag medgiver, att jag mycket länge tvekade inför, därför att jag måste medge, att det innebär ett ingrepp i hävdvunna sedvänjor, vilket naturligtvis är betänkligt — var att kräva, att även jaktgevären skulle likställas med andra farliga vapen. Att undertecknad slutligen för sin del bestämde sig för, att kravet på innehavarlicens även för jaktgevär skulle införas i förordningen, berodde på de bestämda upplysningar, som från på detta område sakkunnigt håll meddelades. Det upplystes nämligen, att om det gäller gatustrider, äro de moderna jaktgevären ett lika farligt vapen som andra gevär. Det är självklart, att om man har en förordning, varigenom man kan förhindra personer att köpa gevär av en viss typ, men däremot lämnar dem fritt att utan någon kontroll köpa andra gevär, ja, vad göra sådana människor, som ha illasinnade avsikter emot samhället? De köpa naturligtvis jaktgevär. Varför skulle de utsätta sig för risken att få avslag på sina licensansökningar för andra gevär, om de kunna skaffa sig ett vapen, som är fullt tillräckligt, fullt effektivt, vid en gatustrid. Det var dessa argument, som gjorde, att jag för min del kom till den övertygelsen, att skulle det överhuvud vara någon mening med en ny vapenförordning, måste den utsträckas till att omfatta även jaktgevär.

Jag fäster uppmärksamheten vid, att detta innebär naturligtvis inte något misstroende mot svenska jägare och mot svenska bönder, som inneha jaktgevär.

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

Det innebär helt enkelt, att man inte vill lämna en sådan lucka i förordningen, att de personer, vilkas lojalitet man misstänker och åt vilka man följaktligen inte vill bevilja licenser, så lätt skola kunna kringgå bestämmelserna, som att de bara skaffa sig ett annat, ehuru för det ändamål, de tänkt sig, lika effektivt vapen.

För det fjärde ville man inte längre tillåta den möjligheten att kvarstå, att myndigheterna lämna ut kollektiva licenser, som det gjordes i Stockholm under en viss tid, som vi alla känna till. Det är ju självklart, att om en person i en viss samhällsställning, för vilken myndigheterna anse sig hysa obetingat förtroende, begär en licens på låt mig säga 5,000 gevär och får den beviljad, så är hela förordningen fullständigt meningslös och har inte någon betydelse.

Nu har det anmärkts emot överhuvud en sådan förordning som denna, att den innebär ju endast, att man får kännedom om vilka lojala medborgare, som äga vapen, därför att de, som inte äro lojala medborgare, komma inte att anmäla sina vapen vid en inventering. Jag medger naturligtvis, att denna argumentation inte utan vidare kan underkännas. Men för att få möjlighet att även på den punkten kunna effektivt ingripa, ville man utvidga strafflatituden till fängelse, så att det därmed fanns en rätt för polismyndigheterna att skrida till husrannsakan, om man misstänkte, att en viss person ägde vapen utan att vara därtill berättigad eller ha tillstånd därtill.

Jag har ju under de sista åren, herr talman, hört så förfärligt mycket talas om faran för beväpnade kommunistgrupper, och jag kan meddela herrarna, att då jag tillhörde en föregående regering, det var år 1926, fick jag i egenskap av socialminister besked av ansvariga personer, att det skulle utbryta ett kommunistuppror i Stockholm. Man kände till inte endast datum utan även klockslaget för detta upprors utbrytande. Vi veta ju, att det har varit en allmänt spridd uppfattning, att det här i landet finns hemliga vapenlager, som kommunisterna äga, hemliga militärt organiserade och beväpnade organisationer, med vilka kommunisterna en vacker dag skulle skrida till ett offensivt angrepp mot samhället. Det har naturligtvis varit min plikt i den ämbetsställning jag har att försöka skaffa mig någon möjlighet att få vetskap om, hurvida man har kunnat konstatera något sådant, men jag måste säga, att mina förfrågningar praktiskt taget utfallit negativt. Men det behöver inte betyda, att det inte fortfarande finns risk för något sådant. Om jag får tro dem, som äro speciellt kommunisträdda, och vad de skriva i tidningarna och säga här i riksdagen, så finns det ju i alla händelser en ytterst allmänt utbredd oro för, att något sådant skulle kunna inträffa.

Jag är överraskad över, att de herrar, som representera den allmänna oron på denna punkt, nu tyckas anse, att det inte är så kinkigt, om man skaffar sig möjlighet till att göra en husrannsakan redan nu eller om man väntar till ett annat år, och att det egentligen inte är så förfärligt viktigt, om man får dessa nya bestämmelser, så att man verkligen kan konstatera, hur det i detta avseende förhåller sig. Jag medger, att själv tillhör jag inte de nervösa. Jag tycker inte, att man skall i nervositetens tecken stifta lagar, men jag är ändå ganska överraskad över, att andras nervositet, som var så påtaglig så sent som i början av detta år, så snabbt lagt sig.

Det är ju det, som denna förordning bland annat innebär, att man skall kunna skaffa sig helt andra möjligheter än man haft förut att verkligen göra undersökningar, så fort man har någon misstanke om, att det inte står rätt till och att en person innehar vapen utan att ha vederbörlig licens.

I själva verket är det naturligtvis inte meningen med hela denna förordning, att man skall trakassera enskilda personer. Vad jaktgevären beträff-

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

far, fordras det ju innehavarelicens för dem, men sedan man en gång fått rätt att äga och bära jaktgevär, bli ammunitionsköpen helt fria. Det bli de inte för andra vapenarter, utan i fråga om dem skall man ha licens även för ammunitionsinköpen. Det är alltså inte meningen att åstadkomma en trakasserande lagstiftning, som medborgarna skola finna besvärande. Det är ingenting annat än en vädjan till alla lojala medborgare att i ett samfällt statsintresse anmäla, vilka vapen de ha. För jaktgevären kan jag inte tänka mig, att det behöves föranleda några indragningar, men för andra vapen kommer denna förordning naturligtvis att innebära, att man tar åtminstone en viss del av dem i förvar, när behovet inte kan ordentligt motiveras.

Denna inventering är nödvändig, därför att man behöver hos myndigheterna få en fullständig förteckning över de personer, som inneha vapen. Hela förordningen fyller ett enda syftemål, och det är, att om händelserna skulle utveckla sig så, att det uppstår fara för ordning och säkerhet i detta rike på grund av att privata personer inneha vapen, skall man kunna avvärja dem. Den rätten ha myndigheterna med all säkerhet redan nu, om man missbrukar vapnen, men mina herrar, uppgiften blir enormt underlättad, om jag har en praktiskt taget fullständig förteckning på dem, som ha licenser, och jag vet i så fall precis, var jag skall avgränsa så att säga området för det lojala och det illojala innehavet av vapen. Jag får helt andra möjligheter i min hand att på ett enkelt och praktiskt sätt kunna skrida till en åtgärd, som kan bli nödvändig i rättssäkerhetens intresse.

Jag tror på grund av många skäl, att det inte föreligger någon risk för sådana här upprorsrörelser, lät mig säga under det närmaste året. Jag kan dock inte neka till, att om man önskar, att staten skall skaffa sig möjligheter att så att säga förebyggande ingripa mot vissa med mer eller mindre skäl befarade svårigheter, som enskilda befolkningsgrupper skulle kunna åsamka staten eller myndigheterna, finns det egentligen ingen anledning att uppskjuta genomförandet av sådana här förebyggande åtgärder. Därtill kommer, att det ur rent praktiska synpunkter är önskvärt, att man inte försvårar proceduren genom att de enskildas vapeninnehav i onödan får växa, innan man vidtager denna anordning.

Jag menar därför, att det hade varit rimligt, om utskottet kanske litet mera energiskt hade försökt att genomgå denna sak för att komma till ett verkligt utlåtande och inte som nu bara meddela, att man inte haft tid att pröva den. Jag är naturligtvis tacksam för att man så att säga givit Kungl. Maj:t en fullmakt att införa fängelse i förordningen, så att i varje fall husrannsakningsinstitutet kan komma till tillämpning.

Herr Bismark: Jag får säga, att jag verkligen är ganska förvånad över, att statsrådet i riksdagens tolfte timme tar upp en realdebatt i denna fråga. Det måste väl i alla fall respekteras, att utskottet förklarat, att det inte varit i tillfälle att avgiva utlåtande i frågan. Har man den uppfattningen, att det framlagda förslaget är utan vank, så kan man ju förstå, att man tycker, att det skulle vara en lätt sak för utskottet att bara rekommendera det, men då det vid debatten inom utskottet befanns, att meningsskiljaktigheter rådde på flera punkter, och att till och med sådana ledamöter av utskottet, som tillhörde det socialdemokratiska partiet, vore starkt benägna för ändring i förslaget. så må det vara ursäktligt, om vi på lördagen, när vi hade sammanträde klockan 9 och därefter session här i kammaren från 11 f. m. till 12 på natten, inte voro hågade att vidare förhandla om saken. Därest vi skulle ha fortsatt behandlingen under de kommande dagarna, så skulle utskottsutlåtandet inte ha kunnat läggas på kammarens bord förrän i går eller i dag.

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

Härtill kommer, att, såvitt jag förstår, utskottet genom sitt uttalande om möjligheten för Kungl. Maj:t att avhjälpa en av de svåraste bristerna i det nuvarande systemet — nämligen den, att man inte kan göra husrannsakan för att efterforska olovligt vapeninnehav — givit tillkänna, att det står Kungl. Maj:t fritt att skärpa straffet för den förseelse, som angives i vapenkungörelsen av 1927 och därigenom få denna rätt. Jag föreställer mig, att det här i kammaren väl inte skall finnas någon egentlig stämning för, att man skall rösta igenom ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, när utskottet självt har sagt, att det inte hunnit granska förslaget, och jag tror inte jag begär någon indiskretion, om jag säger, att det bland reservanterna fanns personer, som under behandlingen visat tydliga tecken på, att de ansågo, att ändringar borde göras.

Eftersom socialministern nu har gått in på realfrågan skall jag be att få yttra mig om ett par punkter, där meningarna ha varit delade. Det gäller först frågan om slätborrade jaktgevär. Man förstår, vilken utvidgning av den nuvarande vapenkungörelsen det innebär, om man tar in även dessa. Det har sagts av statsrådet, att jaktgevären äro lika farliga som andra gevär. Ja, jag vet inte, om hagelbössor äro så farliga vapen, om blott motståndarna, vilka jag anser bliva våra poliser, bli beväpnade på ett kraftigt sätt. Men om dessa hagelgevär skola användas såsom kulgevär, fordras det ju ammunition, och den får inte köpas utan licens. Alltså förutsattes det här en privat fabrikation, som är straffbar.

Så kommer jag till den punkt, där brytningarna voro starkast, och det gäller frågan om behovsprövningen. Det är här i förordningen föreslaget, att man, även när det gäller personer, som redan ha i laga ordning förvärvat sina vapen, skulle ånyo taga upp till prövning, om de böra få behålla sina vapen. Och det icke endast från synpunkten av huruvida det är någon risk att låta dem behålla vapnen, utan dessa skulle berövas dem, så fort det inte kunde visas, att de ha behov av vapen. Det betyder ju, om man tolkar detta efter ren ordalydelse, att man inte ens får ha sina gamla vapensamlingar, utan där skulle det plockas ut alla de gamla bakladdarna, enär ägarna ju inte kunna anses hava behov av dessa. De skulle då tagas i förvar av staten. Staten skulle sålunda samla ihop en mängd gevär, som undandragits ägarna, och staten skulle ha kostnader för att vårda dem. Givet är, att detta är alldeles orimligt och att förordningen måste på den punkten betydligt uppmjukas, om man överhuvud taget skall ha någon annan prövning än den, om vederbörande vapeninnehavare är en fullt pålitlig person. För min del anser jag, att man borde förfara helt olika när det gäller beviljande av licenser, än när det gäller ingrepp mot dem, som redan inneha vapen. Man borde i senare fallet endast se till, att de äro fullt pålitliga personer, men vid nyförvärv däremot borde man bibehålla behovsprincipen och sålunda inte tillåta inköp i annat fall än då behov föreligger. Detta var en av de mest brännande frågorna, och så vitt jag förstår var det en mycket stor majoritet inom utskottet för, att man skulle på denna punkt företaga en uppmjukning.

Kommer så här till, att det i förordningen förekommer vissa inadvertenser på olika håll, som vi ansågo värda vår uppmärksamhet. Så t. ex. redan i andra punkten av § 2, där till ammunition hänföres »handgranater, bomber, minor och andra dylika effekter». Detta är ju ingen ammunition, utan det är vapen. Innehavet av dylikt skulle inte vara förbjudet, därest det funnits redan vid kungörelsens trädande i kraft, d. v. s. om det inte förvärvats utan tillstånd efter kungörelsens ikraftträdande. Dylika inadvertenser finnas även på andra håll, och överhuvud taget skulle kungörelsens godkännande i det skick, vari ärendet befann sig, ha förorsakat stora svårigheter och orsakat en för-

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)
längning av riksdagen, vilket jag antar man håller oss räkning för, att vi inte ha framkallat.

Med dessa ord har jag angivit de skäl, som för mig varit vägledande, då jag inom utskottet tillstyrkt det av utskottet avgivna förslaget. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Wagnsson: Herr talman! Jag skall respektera en mycket förklarlig önskan i denna kammare, att debatten inte förlänges mer än nödvändigt. Jag inskränker mig därför till att med ett par ord beröra de tvenne huvudfrågor, som den föregående ärade talaren androg.

Jag vill då först beträffande den del av hans yttrande, som berörde de slätborrade jaktgevären, erinra därom, att herr statsrådet såsom auktoritet för sin ståndpunkt kunde åberopa arméförvaltningens artilleridepartement, som framhållit, att det tekniskt sett är mycket lätt att använda slätborrade jaktgevär, avsedda för hagelpatroner, för skjutning med kula, och att de därför »med hänsyn till sin beskaffenhet och verkan synas böra jämsställas med de skjutvapen, som nu omfattas av vapenkungörelsen». En av utskottets ärade ledamöter yttrade också under diskussionen i utskottet därom, att med en mycket enkel hylsanordning, som skulle kunna sättas in i ett slätborrat gevär, ginge det att ändra om det på så sätt, att kulan komme i rotation, och att en mycket stor träffsäkerhet skulle kunna bli följden därav. Det finnes alltså ganska starka skäl, som från departementschefens sida kunnat anföras till förmån för den ståndpunkt han intagit i propositionen.

Den andra huvudfrågan gällde, huruvida en behovsprövning verkligen skulle ifrågasättas inte endast när det gäller nyanskaffning av vapen utan också då det gäller sådana vapen, som genom arv eller gåva eller på annat dylikt sätt blivit förvärfvade av innehavaren. Jag medgiver, att herr Bismark hade vissa skäl för sin ståndpunkt, men å andra sidan synes det mig tämligen uppenbart, att om man skall ha en effektiv möjlighet att kontrollera, att de vapen, som på detta sätt finnas spridda i olika delar av landet, innehavas av personer, som äro sådana, att det ur samhällets synpunkt är önskvärt, att de bli avväpnade, då är man efter mitt förmenande nödsakad att söka en lösning av frågan efter de linjer, som i propositionen ha föreslagits.

Jag skall, då jag förstår, att kammaren inte anser sig böra endast på grund av en reservation tillstyrka propositionen, när utskottets majoritet sagt ifrån, att den saknat möjlighet att ingå på en detaljgranskning, inte begära voting, men jag har velat avgiva denna deklaration, och därmed fastslå att det inom utskottet också funnits ledamöter, som — sedan de ingående granskat förslaget — varit beredda att taga på sitt ansvar ett tillstyrkande av propositionen.

Herr Forssell: Herr talman! Må det tillåtas mig att göra ett kort principiellt påpekande i fråga om denna sak. Den föreslagna förordningen avser egentligen och konsekvent inte något annat än att pacificera de därmed avsedda personerna och göra dem oförmögna att själva gripa till vapen. Men risken för, att de skola gripa till vapen, är som bekant mycket liten. De, som verkligen spekulera i upprorsförsök, fastna inte i de här maskorna, utan de komma att vara lika bra beväpnade, vilken förordning i det här avseendet vi än komma att stifta. Den andra huvudsynpunkten, när man skall behandla ett sådant här problem, är, att man ser till, att polisen är på allvar beväpnad att möta varje tilltag i nämnda riktning. Det är sålunda från samhällets synpunkt av mycket större betydelse att se till, att polisen blir beväpnad på ett så effektivt sätt, att den blir i stånd att vid alla tillfällen effektivt kväsa alla försök, från vilket håll de än komma, att gripa till vapen i upprorsav-

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

seende. Denna synpunkt är, så vitt jag kan finna, inte tillbörligt beaktad på många håll, och det vore mycket bättre än att utfärda sådana här vapenförordningar att se till, att den saken blir beaktad.

Herr Branting: Herr talman! Bara några ord, eftersom jag haft tillfälle att som en av de sakkunniga taga del i detta ärendes förberedande behandling.

I fråga om de skäl, som anförts mot att under licenstvånget inbegripa också de slätborrade jaktgevären, ber jag att få omtala, att man bland de sakkunniga till en början var ganska tveksam, när det gällde denna punkt, i främsta rummet därför, att man inte gärna ville införa några bestämmelser, som kunde vara till onödigt besvär för en mängd lojala jägare. Emellertid kom man snart nog underfund med, att denna tanke på, att de slätborrade jaktgevären skulle medtagas, så långt ifrån rönt motstånd på egentligt jägarhåll, att man där tvärtom skulle hälsa med tillfredsställelse en sådan bestämmelse, som här föreslagits. Man menade nämligen, att en skärpt kontroll över innehavet av jaktgevärs och särskilt den bestämmelsen, att vederbörande, som bure vapnet, också skulle medföra sin licens, skulle verka till mycket gagn, när det gäller att komma åt och hålla efter dem, som *olovligen* bedriva jakt. Denna synpunkt bör också ihågkommas, när man överväger det lämpliga i fråga om att licensiera de slätborrade jaktgevären eller inte.

Jag förstår för övrigt mycket väl i och för sig den oro man har känt på sina håll inom den fabrikation, som huvudsakligen eller till stor del sysselsätter sig med slätborrade gevär, att en bestämmelse sådan som den här ifrågasatta skall försämra försäljningsmöjligheterna och minska efterfrågan. Men härvidlag får man ändå våga de olika intressena mot varandra; när det gäller att uppnå fördelar för det allmänna, får man väl inte låta det intresset överväga, som kan finnas på sina håll, att i så stor utsträckning som möjligt kunna försälja slätborrade jaktgevär.

Jag ber särskilt att få stryka under de siffror, som herr socialministern lämnade beträffande förekomsten här i landet av redan nu licensierade vapen. Det är ju i själva verket ganska uppteendeväckande, vad man nu fått klart för sig, nämligen att det i denna stund finnes 264,000 gevärslicenser och 86,000 revolverlicenser. Man bör ha dessa uppgifter i minnet vid den nu föreliggande frågans allmänna bedömande, och särskilt när man vill göra sig en bild av vilka möjligheter som i vårt land kunna förekomma till väpnade oroligheter. Men jag vill också särskilt fästa herr Bismarks uppmärksamhet på dessa siffror, när han tänkte sig en differens i behandlingssättet mellan å ena sidan dem, som redan nu fått licens, och å andra sidan dem, som hädanefter skulle få licens, så att de nya, strängare villkoren blott skulle tillämpas beträffande de nya licenserna, under det att man i fråga om de nu utelöpande vapenlicenserna inte skulle ställa upp samma krav beträffande rätten att inneha vapnen. En sådan ståndpunkt kunde blott då vara relativt försvarlig, om inte detta faktum föreläge, som jag påpekat, nämligen att vapeninnehavet för närvarande är så ytterligt stort, som det är.

Jag vill också framhålla, att kampen mot enskilda personers beväpning är en företeelse, som går igen i de flesta civiliserade länder. Det har blivit ett behov — med hänsyn till den moderna vapentekniken ett starkt och verkligt behov i nutiden — att ta itu med denna enskilda beväpning, som börjar förekomma i allt större utsträckning. Och det är verkligen inte bara, som man kanske föreställer sig, ett sammanhang härvidlag mellan de politiska orosstämningarna och statsmakternas önskan att skapa större trygghet. Så som jag ser dessa ting, ingår också denna kamp mot enskild beväpning i ganska hög grad såsom ett led i de åtgärder man har att tillgripa, när det gäller den på många håll florerande banditismen och de allehanda olyckor och övervåld, som oupphör-

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

ligen följa därav, att det på alla möjliga håll finnes utomordentligt kraftiga vapen, i synnerhet revolverar eller browningspistoler, men även gevär.

Därför vill jag tillåta mig säga i denna debatt, att det är ett allvarligt ansvar, som kammaren nu tar på sig, när den vill skjuta frågan om en skärpt vapenförordning på framtiden. Jag har personligen nästan den känslan, att för varje gång, som man hädanefter i tidningarna läser om brott, som begåtts, eller om olyckor, som inträffat med farliga skjutvapens hjälp eller tillskyndan, så bär riksdagen ett ansvar för dessa händelser, genom att den inte velat så snart som möjligt taga i håll med det faktiska missförhållande, som den överflödande förekomsten av skjutvapen innebär.

Jag begärde ordet, herr talman, i den uppfattningen, att kammaren kommer att godtaga vad första lagutskottet anfört därom, att icke tillräcklig tid föreläggat för detta ärendes ordentliga behandling, och att sålunda kammarens beslut kommer att gå i den riktning, som lagutskottets majoritet föreslagit. Men för det fall, att en ny behandling av detta ärende skall förekomma i ett senare sammanhang, vill jag tillåta mig att särskilt fästa uppmärksamheten på § 27 i det föreliggande förslaget. Där säges, att undantag i visst avseende skulle göras för föreningar, tillhörande det av staten understödda, frivilliga skytteväsendet, samt för Sveriges landstormsföreningars centralförbund samt till detsamma anslutna landstormsförbund och landstormsföreningar, frivilliga automobilkåren och frivilliga motorbåtskåren. När denna fråga om skärpt vapenlicensförordning först bragtes till offentlig diskussion, gjordes ju från skilda håll starkt gällande, att man för all del inte finge komma till livs den frivilliga skytterörelsen, dess organisationers frihet att förvärva vapen, att utlåna dem till sina medlemmar o. s. v., och att det vidare inte på några villkor finge göras någon inskränkning i den frivilliga landstormsrörelsens vapeninnehav. Jag vill säga, att de sakkunniga beträffande de väpnade kårerna för sin del intagit den ståndpunkten, att de tillsvidare lämnat åsido dessa frågor beträffande den frivilliga skytterörelsen och den frivilliga landstormsrörelsen. I sin P. M. till socialministern ha de t. v. blott behandlat vapenlicensförordningen. I den nuvarande vapenkungörelsen finnes en bestämmelse, som ställer de nämnda sammanslutningarna i en undantagsställning. De sakkunniga uttalade sig i den delen inte annorlunda i sin P. M. än att de förmenade, att dessa nuvarande bestämmelser »i huvudsak» borde bibehållas. När nu i den föreliggande § 27 också gjorts undantag för skytteföreningarna och landstormen, vill jag särskilt tillåta mig framhålla, att dessa sammanslutningar arbeta under av Kungl. Maj:t godkända regler. Sedan jag tagit del av dessa olika stadgar, bestämmelser, anvisningar och råd o. s. v., får jag säga, — med hänsyn till den karaktär, som ifrågavarande föreningar faktiskt ha — att jag fått det bestämda intrycket, att ifrågavarande stadgar äro i trängande behov av att av Kungl. Maj:t närmare överses. De böra, försåvitt jag förstår, bringas i klarare överensstämmelse med en otvetydig demokratisk åskådning; därifrån böra avlägsnas alla sådana uttryck och bestämmelser, som nu ge intryck av att en del av dessa föreningar ha en viss politisk färg och en viss reaktionär tendens. Överhuvud taget bör enligt min mening Kungl. Maj:ts kontroll över dessa organisationer skärpas. Man bör också enligt min mening vid denna granskning från regeringens sida noga undersöka, om det verkligen finnes berättigande för dessa organisationer i alla deras nuvarande olika former. Jag syftar här särskilt på det s. k. Ungdomens landstormsförbund.

Jag vill också tillåta mig göra några reflexioner beträffande tredje stycket i samma 27 paragraf, som avhandlar deklarationsskyldigheten. Enligt det föreliggande förslaget skall deklaration icke behöva ifrågakomma, när det gäller vapen, som enligt meddelade föreskrifter på grund av tjänsten innehaves av statens befattningshavare eller av person tillhörande krigsmakten eller po-

Förslag till vapenkungörelse m. m. (Forts.)

liisväsendet. Bestämmelsen kan synas ganska naturlig och självklar, men där finnes enligt min mening en lucka eller i varje fall en viss oklarhet. Det finnes nämligen en ganska stor kategori av medborgare, som äro beväpnade och mycket effektivt beväpnade med högkalibriga browningrevolver, som de förvara i sina privata bostäder och vilka vapen naturligtvis, om olyckan eller den onda viljan är framme, kunna komma till en helt annan användning än »i tjänsten», men vars ägare ändå skulle kunna göra gällande, att de icke äro skyldiga att deklarerera sina vapen på grund av denna bestämmelse. Jag syftar på reservofficerare och reservunderofficerare. Efter vad som upplysts och efter vad man vet, äro dessa grupper mycket ofta beväpnade med egna, privata vapen, som de använda i tjänsten, de äro också skyldiga att i tjänsten bära ifrågavarande vapenslag. Men de effektuera denna tjänsteskyldighet på det sättet, att de i stället för kronans vapen ha egna privata pistoler, som de naturligtvis behålla och ha i sin privata besittning, inte bara under den månad, när de äro i tjänstgöring, utan även under årets övriga tider.

Enligt min mening bör den nu ifrågavarande bestämmelsen vara så avfattad, att deklarationsplikten upphäves blott beträffande sådana vapen, som *ägas* av kronan eller det allmänna. När däremot respektive befattningshavare själva äga sina tjänstevapen och sålunda komma att inneha och begagna vapnen inte bara i tjänsten och på grund av tjänstens bestämmelser, utan även såsom privatpersoner, böra dessa befattningshavare icke vara befriade från deklarationsplikt. Man bör genom en allmän deklaration få en klar uppgift om, hur det förhåller sig också med denna sorts beväpning, som ju kan vara av ett ganska stort intresse.

Ja, med dessa anmärkningar har jag, herr talman, velat för min del deklarerera, att om det kommer till votering beträffande reservationen, vill jag ansluta mig till yrkandet om bifall till densamma.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Anmälades och godkändes särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 346, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statlig exportkreditgaranti;

nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium jämte en i ämnet väckt motion;

nr 348, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.;

nr 349, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utbyggnad av tvättinrättning vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona;

nr 350, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ny ladugård m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar;

nr 351, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag till allmänna arbeten, avseende kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 352, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag till allmänna arbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 353, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag till allmänna arbeten, avseende jordbruksdepartementets verksamhetsområde;

nr 354, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag till allmänna arbeten, avseende handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 355, i anledning av väckt motion om vidtagande av reparations- och omändringsarbeten i en bostadsvilla vid statens växtskyddsanstalt;

nr 356, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner; samt

nr 368, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning angående anslag dels till torrlägningsföretag, dels ock till skogsvårdsåtgärder, jämte i dessa ämnen väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren nu, kl. 2.57 e. m., att ajournera sina förhandlingar till kl. 3.45 e. m.

Förhandlingarna återupptogs kl. 3.45 e. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till räntor å statsskulden m. m.;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av vissa anslag för avbetalning å statsskulden; och

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenkungörelse m. m.; samt

särskilda utskottets memorial nr 25, angående arvode åt utskottets sekreterare m. fl.

Fortsatt ledighet från riksdagsgöromålen beviljades fröken *Hesselgren* för tiden t. o. m. den 26 i denna månad.

På framställning av herr talmannen medgav kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 8 e. m., finge nedtagas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3.47 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 22 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes tre till kammaren ankomna protokoll, så lydande:

År 1933 den 21 juni sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels fullmäktige i riksbanken ej mindre för valperioden 1933—1936 efter herrar Viktor Larsson och Ivar Rooth, vilka voro i tur att avgå, än även för återstående delen av valperioden 1932—1935 efter herr statsrådet P. E. Sköld, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1933—1936:

herr Larsson, Viktor, ledamot av riksdagens första kammare... med 43 röster,
 » Rooth, Ivar, bankdirektör » 43 » ;
 för återstående delen av valperioden 1932—1935:
 herr Björnsson, Johan Edvard, ledamot av riksdagens första
 kammare med 46 röster;

suppleanter

för tiden från valet till dess nytt val under året 1934 försiggått:

herr Wilhelmsson, Erik Johan Henrik, kamrerare i riksbanken med 48 röster,
 » Nilsson, Petrus, ledamot av riksdagens första kammare » 47 » ,
 » Johansson, Johan Bernhard, ledamot av riksdagens första
 kammare » 46 » .

S. H. Kvarnzelius.

Axel Sundberg.

C. P. Wahlmark.

Oscar Carlström.

År 1933 den 21 juni sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels fullmäktige i riksgäldskontoret ej mindre för valperioden 1933—1936 efter herrar H. S. Tamm och A. Anderson i Råstock, vilka voro i tur att avgå, än även för återstående delen av valperioden 1932—1935 efter herr statsministern P. A. Hansson, dels ock suppleanter för fullmäktige i nämnda kontor; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1933—1936:

herr Tamm, Henrik Sebastian, verkställande direktör i Sveriges allmänna hypoteksbank med 48 röster,
 » Anderson, Anders, i Råstock, ledamot av riksdagens
 andra kammare » 48 » ;
 för återstående delen av valperioden 1932—1935:
 herr Lindqvist, Axel Albert, i Halmstad, ledamot av riksdagens andra kammare med 37 röster;

Första kammarens protokoll 1933. Nr 48.

suppleanter

för tiden från valet till dess nytt val under år 1934 försiggått:

herr Nilsson, Janne, i Hörby, ledamot av riksdagens andra kammare	med 47 röster,
» Magnusson, Karl Hilding, i Skövde, ledamot av riksdagens andra kammare	» 46 » ,
» Eriksson, Ernst Gustaf Eugen, i Stockholm, ledamot av riksdagens andra kammare	» 45 » .
<i>S. H. Kvarnzelius.</i>	<i>Axel Sundberg.</i>
<i>C. P. Wahlmark.</i>	<i>Oscar Carlström.</i>

År 1933 den 21 juni sammanträdde de valmän, som av kamrarna fått i uppdrag att utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, för anställande av föreskrivna val av två ledamöter i styrelsen för riksdagsbiblioteket jämte suppleanter för dem för tiden från valet till dess nytt val under år 1937 försiggått; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

ledamöter:

herr Engberg, Jonas Arthur, ledamot av riksdagens andra kammare	med 47 röster,
» Reuterskiöld, C. L. A. A., ledamot av riksdagens första kammare	» 47 » ;

suppleant för herr Engberg, Jonas Arthur:

herr Severin, Frans Ferdinand, ledamot av riksdagens andra kammare	med 47 röster;
--	----------------

suppleant för herr Reuterskiöld, C. L. A. A.:

herr Holmdahl, Otto Samuel, ledamot av riksdagens andra kammare	med 43 röster.
---	----------------

S. H. Kvarnzelius.

Axel Sundberg.

C. P. Wahlmark.

Oscar Carlström.

På framställning av herr talmannen beslöts att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna ävensom att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de förrättade valen, dels ock till de paragrafer, som därom borde intagas i riksdagsbeslutet.

*Anslag till
social-
styrelsen.*

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 17 mars 1933 dagtecknad proposition, nr 214, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna ett av departementschefen förordnat förslag till ordinarie avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

dels nedsätta det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen, nu 331,600 kronor, med 1,000 kronor till 330,600 kronor;

Anslag till socialstyrelsen. (Forts.)

dels ock till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 272,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande proposition hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena, nr 316, inom första kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* m. fl. och den andra, nr 495, inom andra kammaren av herr *V. Hedlund*, vari hemställets, att riksdagen måtte besluta, att registrators- och kassörstjänsten i socialstyrelsen skulle hänföras till lönegraden B 14 i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å fröken Hesselgrens och herr Hedlunds berörda motioner, I: 316 och II: 495,

a) godkänna det av chefen för socialdepartementet i statsrådsprotokollet över socialärenden den 17 mars 1933 förordade förslaget till ordinarie avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas från och med den 1 juli 1933;

b) nedsätta det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen, nu 331,600 kronor, med 1,000 kronor till 330,600 kronor; samt

c) till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 182,000 kronor.

Reservation hade anmälts av herr *Bergström*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Bergström: Så här så att säga mera än i sista stund, och då ju en diskussion är gagnlös, skall jag endast säga, att jag i år anser, att det är lika rättvist som jag ansåg det vara i fjöl, att registrators- och kassörstjänsten i socialstyrelsen uppflyttas i lönegraden B 14, och jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Petrén*.

Herr Kvarnzelius: Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos statsutskottets utlåtanden:

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till räntor å statsskulden m. m.;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av vissa anslag för avbetalning å statsskulden; samt

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenkungörelse m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid föredragning av särskilda utskottets memorial nr 25, angående arvode åt utskottets sekreterare m. fl., bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om frihet från stämpel å bevis över tillstånd att fortfarande innehava deklarerat skjutvapen; och

nr 78, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1933/1934, m. m.; samt

särskilda utskottets memorial:

nr 26, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande nr 18 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 209 med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 27, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande nr 19 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 210 med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal; och

nr 28, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande nr 20 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 215 angående anslag till vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.14 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.